

Psykoterapeutexamen

Examensrättsprövning för tio enskilda utbildningsanordnare

Högskoleverkets rapportserie 1999:9 R

Psykoteraeutexamen

Examensrättsprövning för tio
enskilda utbildningsanordnare

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Psykioterapeutexamen – Examensrättsprövning för tio enskilda utbildningsanordnare

Producerad av Högskoleverket i juli 1999

Högskoleverkets rapportserie 1999:9 R

ISSN 1400-948X

ISRN HSV-R--99/9--SE

Innehåll: Avdelningen för utvärdering och kvalitetsarbete

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Printgraf, Stockholm, augusti 1999

Innehållsförteckning

Förord	5
Sammanfattning	7
Summary	10
Bakgrund	13
Villkor för examensrätt	15
<i>De sakkunnigas yttrande</i>	<i>21</i>
Missiv	23
Sammanfattning av de sakkunnigas bedömningar	25
Underlag för bedömningarna	25
Gemensamt för samtliga utbildningar	26
De sakkunnigas förslag till beslut	27
Beskrivning av utbildningarna vid de enskilda utbildnings- anordnarna samt de sakkunnigas bedömningar	30
Centrum för integrativ psykoterapi	31
Gestalt-Akademien i Skandinavien	35
Göteborgs Psykoterapi Institut	41
SAPU (Stockholms akademi för psykoterapeututbildning)	49
S:t Lukas	55
Svenska Föreningen för Klinisk och Experimentell hypnos (SFKEH)	62
Svenska institutet för holistisk psykoterapi och psykoanalys	68
Svenska institutet för kognitiv psykoterapi	74
Svenska psykoanalytiska föreningen	79
Örebro psykoterapiinstitut	85
<i>Högskoleverkets yttrande</i>	<i>89</i>

Förord

Högskoleverket prövar sedan den 1 juli 1995 rätten att ge examen. Verket beslutar om examensrätt för högskolor med offentlig huvudman och yttrar sig till regeringen ifråga om examensrätt för enskilda utbildningsanordnare.

I föreliggande rapport redovisar Högskoleverket en gemensam prövning av enskilda utbildningsanordnares ansökningar om examensrätt för psykoterapeutexamen.

Förändrade villkor för legitimation som psykoterapeut har medfört att många enskilda utbildningsanordnare har ansökt om rätt att utfärda psykoterapeutexamen. Det är första gången som Högskoleverket i en och samma prövning behandlar ansökningar från flera enskilda utbildningsanordnare som genomför utbildningar vilka leder till legitimation för samma yrke.

Högskoleverket har i denna prövning behandlat ansökningar från tio enskilda utbildningsanordnare. Dessa är Centrum för integrativ psykoterapi, Gestalt-Akademien, Göteborgs Psykoterapi Institut, SAPU (Stockholms akademi för psykoterapeututbildning, S:t Lukas, Svenska föreningen för Klinisk och experimentell hypnos, Svenska institutet för holistisk psykoterapi och psykoanalys, Svenska institutet för kognitiv psykoterapi, Svenska psykoanalytiska föreningen och Örebro psykoterapiinstitut.

För att biträda Högskoleverket med examensrättsprövningarna har Högskoleverket anlitat en grupp sakkunniga. Gruppen har bestått av professor Marianne Cederblad, avd. för barn- och ungdomspsykiatri, Lunds universitet, adj. professor Siv Boalt Boëthius, Ericastiftelsen, Stockholm, verksamhetschef Olav Bengtsson, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Norrlands universitetssjukhus, Umeå samt docent Bo Sigrell, Institutionen för psykoterapi, Karolinska institutet, Stockholm. Marianne Cederblad har varit ordförande i gruppen.

En referensgrupp bestående av docent Ingegerd Bäcklund, Uppsala samt leg psykolog/leg psykoterapeut Ene Berglin, Socialstyrelsen har deltagit i de sakkunnigas arbete.

Projektansvarig Iréne Häggström, Högskoleverket har varit gruppens sekreterare.

Sakkunniggruppen har inför prövningarna av psykoterapeutexamen

noggrant gått igenom de kriterier som används vid Högskoleverkets examensrättsprövningar. Kriterierna har förtydligats, framför allt vad det gäller utbildningens inriktning, organisation och omfattning och de kriterier som ansetts som viktigast har lyfts fram.

I rapporten redovisas både de sakkunnigas och Högskoleverkets yttranden.

Både sakkunniggrupp och referensgrupp har genomfört ett omfattande och gediget arbete och jag vill härmed framföra mitt tack till båda grupperna.

Sigbrit Franke

Sammanfattning

Högskoleverket har på uppdrag av utbildningsdepartementet prövat tio enskilda utbildningsanordnares ansökningar om rätt att utfärda psykoterapeutexamen.

Bakgrunden till ansökningarna är de förändrade behörighets- och legitimationsregler som trädde i kraft den 1 januari 1999 i samband med att en ny lag om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område infördes. Psykoterapeutexamen anges som villkor för legitimation och enligt författningskommentaren till lagen ska Socialstyrelsen ...”självfallet inte ta över den bedömning av utbildningar som det enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina ankommer på regeringen att göra”.

Högskoleverket har anlitat en sakkunniggrupp för att genomföra uppdraget. Vid prövningarna har gruppen utgått från högskolelag och högskoleförordning samt från den praxis som idag gäller vid de statliga högskolor som har examensrätt för psykoterapeututbildning. Ett antal kvalitetskriterier, som används vid prövningar av examensrätt och som karaktäriserar en utbildning på högskolenivå har legat till grund för bedömningarna. Kriterierna har varit behörighet och antagning, utbildningens inriktning, organisation och omfattning, lärarkompetens och kompetensutveckling, stabilitet och långsiktighet i utbildningen, utvärdering och kvalitetssäkring, samarbete med andra organisationer, forskningssanknytning, internationalisering, studerandemedverkan, ekonomi och styrelse, infrastruktur samt kritisk och kreativ miljö. Av dessa kriterier har behörighet och antagning, utbildningens organisation och omfattning, lärarkompetens och stabilitet och långsiktighet i verksamheten givits den största tyngden. I de sakkunnigas rapport beskrivs utbildningarna utifrån vart och ett av samtliga kriterier.

De sakkunniga har gjort sina bedömningar dels utifrån insänt material, dels utifrån de platsbesök som genomförts. Vid platsbesöken har sakkunniggruppen mött representanter för ledning, lärare och studenter. Utbildningsanordnarna har givits möjlighet att ge synpunkter på rapportens beskrivande del för respektive utbildning.

Sakkunniggruppen har valt att i förkunskapskraven tydliggöra behovet av gedigen psykiatrisk vårderfarenhet, diagnostik och bredd i kunskap om alternativa psykoterapiformer.

Handledningen har blivit utslagsgivande vid bedömningen. De sakkunniga anser att den utgör själva kärnverksamheten och att den i sin tur avgör hur den teoretiska kunskapen kan förankras i den kliniska tillämpningen.

Samtliga bedömda psykoterapiinriktningar, utom den som ges av Gestaltakademien, ger för närvarande underlag för legitimation enligt de normer som fastställts av Socialstyrelsen.

Sakkunniggruppen konstaterar att samtliga utbildningsanordnare lägger ner stort engagemang och mycket kraft för att ge de studerande en seriös utbildning, som ska göra dem till väl fungerande psykoterapeuter. De krav som ställs på utbildningarna inom den statliga verksamheten är dock i de flesta fall mer omfattande och långtgående än vad som är möjligt för den enskilda utbildningsanordnaren att uppnå, framför allt på grund av att utbildningarna är relativt små till sin omfattning. En genomgång av utbildningarna ställda mot kriterierna för examensrättigheter, visar att utbildningarna på en rad punkter inte svarar mot dessa krav.

Förutom det som bl.a. rör förkunskapskrav, handledning och krav på relevanta arbetsuppgifter under utbildningen gäller det brister inom kriterierna *stabilitet och långsiktighet i utbildningen* med bl.a. *fast anställda lärare, forskningsanknytning, kompetensutveckling, internationellt perspektiv, infrastruktur och den kritiska och kreativa miljön*.

De sakkunniga för också fram bristen på anonyma kursvärderingar och brist på deltagande från de studerandes sida i utbildningsplaneringen.

Sakkunniggruppen pekar på att det ur många aspekter är olyckligt med alltför små enheter där det inte finns tillräckligt med resurser för bibliotek, internationalisering m.m. Därför är det önskvärt att man på olika sätt stärker organisationen antingen genom att knyta an till olika universitet eller att bilda gemensamma nätverk.

Bedömningen har resulterat i följande förslag från de sakkunniga. Högskoleverket har avgivit sitt yttrande till regeringen i enlighet med de sakkunnigas förslag.

Avslag med anvisning om komplettering inom sex månader.

Ansökningarna från SAPU, S:t Lukas (treåriga utbildningen) och Svenska institutet för kognitiv psykoterapi, avslås men utbildningsanordnarna ges möjlighet till kompletteringar/förändringar inom sex månader.

De sakkunniga anser att examensrätt ej bör medges för dessa utbildningar på grund av att handledningsmomentet ej uppfyller kraven.

Utbildningsanordnarna bedöms dock ha förutsättningar att, inom en given tidsperiod, rätta till de brister som sakkunniggruppen pekar på. Om kompletteringen är tillfyllest föreslås att utbildningarna därefter ges examensrätt.

Avslag

För resterande utbildningar föreslår de sakkunniga avslag vid denna prövning. Möjligheter bör finnas för de sökande att återkomma med ansökan om förnyad prövning tidigast ett år efter det att Högskoleverket avgivit sitt yttrande.

Utförligare motiveringar ges dels i de sakkunnigas sammanfattning, dels för varje utbildning under rubrik ”Beskrivning av verksamheten vid de enskilda utbildningsanordnarna samt de sakkunnigas bedömningar”.

Summary

The National Agency for Higher Education was instructed by the Ministry of Education and Science to examine ten private education organizers' applications for authority to award degrees in psychotherapy.

These applications were submitted in response to the new rules on eligibility and registration that entered into force on January 1 1999 following the passing of a new Professional Activities in the Health and Medical Services Act. A degree in Psychotherapy is required for registration as a psychotherapist, and according to the official commentary on the Act the National Board of Health and Welfare "...will obviously not assume responsibility for evaluation of study programmes, since this is the prerogative of the Government under the Authority to Award Certain University Degrees Act".

The Agency commissioned a group of experts to carry out the assignment. The group used the Higher Education Act and the Higher Education Ordinance, as well as current practice at the state universities that are authorized to award degrees in psychotherapy, as a frame of reference. It based its evaluation on a number of quality criteria that are applied in considering applications for the authority to award degrees and which are relevant to higher education study programmes. These criteria are: eligibility and admission, the focus, organization and scope of the education, the teachers' qualifications and in-service training, the stability and sustainability of the programme, evaluation and quality assurance, collaboration with other organizations, ties with the research community, an international perspective, student participation, finances and management, infrastructure, and the critical and creative environment. Of these criteria, particular importance was attached to eligibility and admission, the organization and scope of the education, the teachers' qualifications and the stability and sustainability of operations. The group's report describes the study programmes with reference to each of these ten criteria.

The experts based their evaluation on materials submitted by the applicants and campus visits. During their campus visits they met representatives for management, the teaching staff and the students. Each

education organizer was given the opportunity to comment on the description in the final report relating to its programme.

As regards entrance qualifications, the group emphasized the need of sufficient experience of psychiatric care, diagnostic techniques and a broad knowledge of different schools of psychotherapy.

Tutoring played a key role in the evaluations. The experts consider it the most important educational element, which is crucial to the translation of theoretical knowledge into clinical practice.

In accordance with National Board of Health and Welfare guidelines, graduates of all the schools of psychotherapy represented in the evaluation, except the Gestalt Academy of Scandinavia, can currently be registered as psychotherapists.

The expert group concluded that all the education organizers are wholeheartedly committed and devote a great deal of energy to providing their students with a qualified education that will make them proficient psychotherapists. However, in most cases the scope of the education provided by the state system is broader and deeper than that achieved by private education organizers, mainly because of the relatively small capacity of the latter. An assessment of their performance in the light of the criteria laid down for authority to award degrees indicates that they do not satisfy the criteria in several respects. Apart from deficiencies with regard to entrance qualifications, tutoring and relevant tasks during the course, the main deficiencies concerned the criteria *stability and sustainability of the programme* (e.g. the need of permanent teaching staff), *ties with the research community*, *an international perspective*, *infrastructure*, and *the critical and creative environment*.

The experts also mention the fact that students are seldom asked to submit course evaluations anonymously and take little part in the planning of courses.

The group points out that very small units are handicapped by a lack of resources for libraries, international contacts etc. They would therefore benefit from efforts to strengthen their organization in various ways by establishing partnerships with universities or setting up networks among themselves.

The experts' evaluation formed the basis for the following proposals, which were adopted by the National Agency for Higher Education in its opinion to the Government.

The following applications should be rejected and the applicants instructed to supplement them within six months.

Stockholm Academy for Psychotherapy Training, S:t Lukas (3-year programme) and the Swedish Institute of Cognitive Psychotherapy should be given the opportunity to supplement/alter their applications within six months.

In the experts' opinion, the above institutions should not be authorized to award degrees since they fail to satisfy the tutoring requirements. However, the group considers the education organizers capable of remedying the shortcomings mentioned in the report. If the supplementary applications are satisfactory, the group proposes that the organizers be authorized to award degrees.

The following applications should be rejected.

The experts propose that the remaining organizers' applications be rejected. The applicants should be given the opportunity to submit applications for a new evaluation not less than one year after submission of the Agency's opinion.

Detailed reasons are given in the experts' summary for each programme under the heading Description of the Education Provided by the Individual Education Organizers and the Experts' Evaluation.

Bakgrund

Högskoleverket har av regeringen anmodats att yttra sig över ansökningar från enskilda utbildningsanordnare, som hos regeringen ansökt om rätt att utfärda psykoterapeutexamen. Det är första gången Högskoleverket genomför ett så stort antal examensrättsprövningar för samma utbildning som ges av olika enskilda utbildningsanordnare.

Bakgrunden till ansökningarna är de förändrade behörighets- och legitimationsregler som trädde i kraft den 1 januari 1999 i samband med att den nya lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område infördes.

Bestämmelser om legitimation för psykoterapeuter infördes 1985 i lagen (1984:542) om behörighet för yrke inom hälso- och sjukvården m.m. Som villkor för legitimation som psykoterapeut angavs redan då psykoterapeutexamen. Legitimation kunde dock meddelas även till ”den som visar att han på annat sätt förvärvat motsvarande kompetens”. Socialstyrelsen anmodades att ge legitimation till sökande med psykoterapeutexamen eller med motsvarande utbildning och erfarenhet. Praxis utformades i samråd med sakkunniga vid berörda universitet. Sökandes meriter samt utbildningar bedömdes i relation till den statliga psykoterapeututbildningen.

Den 1 juli 1993 trädde lagen om tillstånd att utfärda vissa examina i kraft (1993:792). Enligt 1 § i lagen får enskild eller fysisk person som anordnar utbildning endast efter tillstånd utfärda sådana examina som regeringen med stöd av högskolelagen meddelar föreskrifter om.

Den 1 januari 1999 trädde den nya lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område i kraft. Även där anges psykoterapeutexamen som villkor för legitimation (3 kap 2 §). I fråga om yrkesutövare med motsvarande kompetens införs dock en modifierad bestämmelse i 3 kap 13 § vilket medför att den tidigare ”motsvarandebedömning” som utförts av Socialstyrelsen i stort sett utgår. Av författningskommentaren till lagen framgår att ”...Socialstyrelsen ska självfallet inte ta över den bedömning av utbildningar som det enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina ankommer på regeringen att göra.”

Ett antal yrkesutövare genomgår för närvarande psykoterapeututbildningar (som inte leder till en statlig psykoterapeutexamen) i förvissning om

att fullbordad utbildning kommer att kunna ligga till grund för psykoterapeutlegitimation enligt tidigare praxis. Den övergångsordning som kommer att tillämpas av Socialstyrelsen gäller individuell prövning av sökandes meriter för sökande som påbörjat sin psykoterapeututbildning före 1 juli 1998 och som avslutar denna senast 31 december 2001. Dessa övergångsbestämmelser gäller endast de utbildningar som tidigare haft Socialstyrelsens godkännande som legitimationsgrundande. Inga dispenser som grundar sig på bedömning av enskilda utbildningar (enligt tidigare praxis) kommer att medges efter detta datum.

Högskoleverkets uppdrag är att bedöma de olika utbildningarnas kvalitativa nivå för att erhålla examensrätt. Prövningen är framåtsyftande och får inte leda till att en liten grupp yrkesutövare, som med utgångspunkt i gällande lagar har valt en kostnads- och tidskrävande vidareutbildning till en yrkeslegitimation som efterfrågas i samhället, kan hamna i en svår och oförutsedd situation. Vi anser därför att de få studerande som råkar i denna situation ska få dispens för bedömning för psykoterapeutlegitimation i enlighet med vad som för närvarande tillämpas av Socialstyrelsen.

Villkor för examensrätt

Vid prövningarna har sakkunniggruppen utgått från högskolelag och högskoleförordning samt från den praxis som idag gäller vid de statliga högskolor som har examensrätt för psykoterapeututbildningen. Denna praxis utgår från den utbildningsplan som fastställdes av UHÅ 1987.

Tolkningen av föreskrifterna uttrycks i ett antal kvalitetskriterier, som används vid prövningar av examensrätt och som karaktäriserar en utbildning på högskolenivå. Vilken tonvikt som läggs vid de olika kriterierna beror på vilken utbildning som prövas.

De sakkunniga anser att den nuvarande formuleringen i högskoleförordningen då det gäller omfattning av psykoterapeutexamen lätt kan ge upphov till misstolkningar. Därför föreslås att skrivningen förtydligas enligt följande förslag och därmed också anpassas till den praxis som råder.

”Psykoterapeutexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om 60 poäng under minst en treårsperiod. Därtill ställs krav på avlagd psykologexamen (enligt 1982 års studieordning), läkarexamen med specialistkompetens i psykiatri eller barn- och ungdomspsykiatri, socionomexamen eller akademisk examen omfattande 120 poäng inom vårdsektorn samt för dessa kategorier 30 poäng grundläggande psykoterapeututbildning motsvarande den som ges inom psykologutbildningen. Dessutom ställs krav på två års yrkeserfarenhet, efter den grundläggande psykoterapeututbildningen, inom psykiatrisk vård eller motsvarande (undantag från detta krav görs för läkare med specialistkompetens i psykiatri eller barn- och ungdomspsykiatri).”

Det är nödvändigt att den specialiserade psykoterapeututbildningen vilar på en gedigen yrkesmässig erfarenhet av olika psykiska sjukdomstillstånd, en bredd i psykiatrisk diagnostik samt kännedom om alternativa terapiformer. Detta kan ej erhållas enbart inom de nuvarande 60-poängsutbildningarna och måste därför utgöra förkunskapskrav.

För att den teoretiska kunskapen ska förankras och fördjupas i den kliniska tillämpningen krävs tillämpningsmöjlighet under kursens gång förutom de handledningsmoment som ingår. Därför måste de studerande

arbeta med psykoterapeutiska yrkesuppgifter under halvtidstjänstgöring inom psykiatrisk vård eller motsvarande.

Kvalitetskriterier

Inför prövningarna har sakkunniggruppen diskuterat samtliga generella kriterier och gjort nödvändiga förtydliganden och tillägg för att anpassa dem till prövningen av examensrätt för psykoterapeututbildning. De preciseringar som gjorts överensstämmer med den praxis och de kvalitetskrav som gäller vid de statliga utbildningarna. Det som i kriterierna uttalas som önskvärt utgör inte ett fällande avgörande men det är något som varje utbildningsanordnare bör sträva mot. Det slutliga ställningstagandet baseras på en bedömning av alla kriterier sammantagna.

Vid sakkunniggruppens bedömning av examensrätten har följande kriterier givits den största tyngden:

- Behörighet och antagning
- Utbildningens inriktning, organisation och omfattning
- Lärarkompetens
- Stabilitet och långsiktighet i verksamheten.

Behörighet och antagning

För enskilda utbildningsanordnare med examensrätt gäller 1 kap högskolelagen, lagen om tillstånd att utfärda vissa examina (SFS 1993:792) samt i övrigt det som framgår av regeringsformen om allas likhet inför lagen. Till förutsättningarna för att ett enskilt lärosäte ska ges examensrätt hör att de studerande antas till utbildning på samma villkor som vid offentliga högskolor. Det får inte förekomma några kvalifikationskrav av politisk, religiös eller annan ideologisk art, ej heller ålders- eller könsdiskriminering.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Hur den teoretiska och praktiskt tillämpade kunskapen integreras i utbildningen är av avgörande betydelse för utbildningens kvalitet och yrkesrelevans. Hur samspelet fungerar mellan yrkesliv och omvärldens krav på förändringar och förnyelse kan också ge indikatorer på utbildningens kvalitet.

För utbildningen ska finnas en utbildningsplan, som bl.a. ska innehålla de kurser som ingår i utbildningen, den huvudsakliga upplägningen av

utbildningen, krav på särskilda förkunskaper och andra villkor som gäller för att bli antagen till utbildningen. I utbildningsplanen bör också ingå fördelning på poäng, målbeskrivning, examination, betyg samt litteraturförteckning. Önskvärt är också att det för varje enskild kurs inom utbildningen finns en kursplan.

Utbildningen ska vara organiserad så att de olika rollerna som lärare, handledare och terapeut inte omfattas av en och samma person. Lärare och handledare måste förbinda sig att delta i regelbundna möten, som krävs för utveckling och samordning.

Om utbildningen bedrivs på flera orter ska den vara fast sammanhållen med *en ledning* och bedrivs under *samma förutsättningar på samtliga orter*. Kontinuerlig kontakt mellan de olika utbildningsorterna ska upprätthållas.

För att den kliniska bredden ska garanteras är det utbildningsanordnarens ansvar att se till att den studerande kan styrka att hon/han under utbildningstiden har arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning på minst halvtid under minst tre år.

De olika momenten i utbildningen:

Undervisningstimmar och litteratur

Antalet lärarledda undervisningstimmar ska vara minst 460 (samma som nuvarande normer). Utbildningen ska innehålla kursavsnitt som berör ansvarsfrågor, etik och psykiatrisk diagnostik. Antalet litteratursidor ska uppgå till cirka 6 000.

Handledning

Den studerande ska under sin kliniska praktik träffa minst två handledare och ha fler än två handledningsfall. Handledare ska utses så att deras arbetsmetoder står i samklang med utbildningens inriktning.

Om grupphandledning förekommer på utbildning inriktad på individualpsykoterapi ska minst ett handledningsfall med individuell handledning ingå.

Grupphandledning i grupp med högst fyra studerande, ska omfatta minst 200 timmar. Individuell handledning ska omfatta minst 100 timmar. Handledningen ska godkännas av handledaren, som ska vara legitimerad psykoterapeut med handledarutbildning.

Egenterapi

Kravet för godkänd egentherapie omfattar 75 timmar individualterapi eller

160 timmar i grupp. Vid utbildning till individualterapeut krävs generell individualterapi. Vid utbildning till familjeterapeut ska även familjerekonstruktion, 30 timmar ingå. Terapin ska vara utförd av legitimerad terapeut och får ej ligga längre tillbaka i tiden än tio år. Önskvärt är att terapin genomförts hos samma terapeut.

Uppsatsen

Det vetenskapliga blocket ska omfatta vetenskapsteori, kvantitativ och kvalitativ forskningsmetodik och uppsatsarbete. Uppsatsen ska omfatta en arbetsinsats om tio poäng. Vid uppläggningsen av vetenskapsteorin ska beaktas att omfattningen av denna bör vara sådan att utbildningen kan anses vila på vetenskaplig grund. Uppsatsen ska redovisas på seminarium med opponentskap.

Examination

Längre moment av utbildningen måste examineras och varje enskild studerandes prestation bedömas. Examinationsformer ska framgå av utbildningsplan eller kursplan.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Hög kvalitet förutsätter att utbildningen bärs upp av lärare med dels vetenskaplig skolning inom området, dels god pedagogisk förmåga. Vidare krävs att lärarna har god psykoteraeutisk förmåga och klinisk erfarenhet.

För att utbildningen ska ligga på den nivå som förutsätts för en akademisk yrkesexamen krävs att det finns en urskiljbar kärngrupp av behöriga lärare (legitimerade terapeuter) varav minst en ska vara disputerad och ha ansvar för kursinnehållet. Examinator för hela utbildningen samt för uppsatsen (kan vara samma person) ska vara disputerad. Det är önskvärt att även uppsatshandledaren är disputerad.

Lärarna ska beredas möjlighet att upprätthålla och utveckla sin kompetens genom utbildningsanordnarens försorg.

Stabilitet och långsiktighet i utbildningen

Att bedriva högskoleutbildning och inneha examensrätt är ett viktigt och långsiktigt åtagande inte enbart gentemot den studerande utan också gentemot samhället i stort. Utbildningsanordnaren måste kunna garantera god kvalitet i utbildningen över en längre tid.

Stabilitet och långsiktighet i utbildningen förutsätter att det finns en utvecklingsplan för de närmaste årens verksamhet samt en verksamhetsplan för den pågående verksamheten. Vidare förutsätts att det finns en organisatorisk struktur som möjliggör flera personers deltagande i ledningen och utvecklingen av utbildningen.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Utbildningsanordnaren bör utarbeta ett program för kvalitetsutveckling. För att utbildningen ska kunna kvalitetssäkras måste det finnas en medveten idé om utbildningens mål. Kriterier för handledning, examination, studentmedverkan m.m. bör skrivas ner. Kvalitetssäkring bör förekomma i form av utvärdering från utomstående institutioner. Lärare och studerande måste kunna delta i ömsesidiga evalueringar. Kursvärderingar bör genomföras anonymt och dokumenteras.

Samarbete med andra organisationer, forskningsanknytning

För att kunna upprätthålla kontakter med forskningsmiljön inom området, underlätta de studerandes möjligheter att komma i kontakt med aktuell forskning och göra det möjligt för den enskilde studerande att fortsätta utbildningen på forskarnivå är det önskvärt med ett avtalsreglerat samarbete mellan den enskilde utbildningsanordnaren och närliggande universitet med likartad utbildning.

Internationalisering

Ett internationellt perspektiv i utbildningen är en viktig kvalitetsaspekt. Det berikar och breddar utbildningen och är en självklar aspekt i en kreativ utbildningsmiljö. Internationalisering kan ske i olika former, som t.ex. lärar- och studerandeutbyte, samarbete kring olika forskningsprojekt, möjligheter att delta i internationella konferenser, seminarier m.m.

Studerandemedverkan

De studerande ska ha reella möjligheter att aktivt medverka i utvecklingsarbetet, i planering, genomförande och utvärdering av utbildningen. Det måste finnas ett formaliserat förfarande vid överklagan.

Ekonomi och styrelse

Det krävs rimliga ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att inneha en examensrätt. Verksamhetsberättelse och budget ger de sakkunniga underlag för en sådan bedömning. Kostnaderna för utbildningarna måste beräknas så att medel avsätts för utveckling av infrastrukturen.

Infrastruktur

Infrastruktur innefattar här bibliotek och övrig informationsförsörjning samt lokaler och utrustning. Gynnsamma utbildningsbetingelser förutsätter god tillgång till vetenskaplig litteratur inom flera områden. Tillgång till goda sökmöjligheter i bibliografiska och andra databaser är också en nödvändighet.

Tillgång till ändamålsenliga lokaler och till datorer är en förutsättning för en väl fungerande utbildning samtidigt som det utgör en varaktig bas för utbildningen.

Kritisk och kreativ miljö

Till förutsättningarna för att nå de kvalitativa krav som ställs för en examensrätt hör att det finns en bredd i utbildningsutbudet och att det erbjuds möjligheter till fördjupningsstudier inom särskilda ämnesområden.

Ett väl fungerande nätverk av kontakter med närliggande utbildningar, angränsande ämnen och ämnesområden både nationellt och internationellt bidrar till att skapa den kritiska och kreativa miljön.

Det är också önskvärt att det finns en organisation, där de lärare som utgör en kärngrupp har sin huvudsakliga uppgift.

En förutsättning för att enheten ska kunna utveckla en kreativ miljö är att verksamheten är tillräckligt stor för att ekonomiskt kunna bära de kostnader som är förenade med ett sekretariat, bibliotek, videotek, vidareutbildning av lärare, resurser för pedagogisk utveckling av undervisningsformerna och möjlighet för några lärare att ha psykoterapiutbildning och forskning på institutet som sin huvudsakliga arbetsuppgift.

De sakkunnigas yttrande

Till
Universitetskanslern
Högskoleverket

Missiv

Högskoleverket har av departementet anmodats att avge yttrande angående enskilda utbildningsanordnares ansökningar om rätt att utfärda psykoterapeutexamen.

För att biträda Högskoleverket med examensrättsprövningarna har Högskoleverket anlitat en grupp sakkunniga. Gruppen har bestått av professor Marianne Cederblad, avd för barn- och ungdomspsykiatri, Lunds universitet, adj professor Siv Boalt Boëthius, Ericastiftelsen, Stockholm, verksamhetschef Olav Bengtsson, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Norrlands universitetssjukhus, Umeå samt docent Bo Sigrell, Institutionen för psykoterapi, Karolinska institutet, Stockholm. Marianne Cederblad har varit ordförande i gruppen.

En referensgrupp bestående av docent Ingegerd Bäcklund, Uppsala samt leg psykoterapeut Ene Berglin, Socialstyrelsen har deltagit i gruppens arbete.

Projektansvarig Iréne Häggström, Högskoleverket har varit gruppens sekreterare.

Underlagsmaterial från utbildningsanordnarna har granskats av de sakkunniga. Kompletterande uppgifter har begärts in. Vid platsbesök har samtal förts med ledning, lärare och studerande.

Ansvariga för utbildningen har i förväg granskat de delar av yttrandet som beskriver verksamheten hos respektive utbildningsanordnare.

De sakkunniga överlämnar härmed sitt yttrande angående prövning av examensrätt för psykoterapeutexamen.

Stockholm den 1 juni 1999

För sakkunniggruppen:

Marianne Cederblad

Olav Bengtsson

Siv Boalt Boëthius

Bo Sigrell

För referensgruppen:

Ene Berglin

Ingegerd Bäcklund

Sammanfattning av de sakkunnigas bedömningar

Underlag för bedömningarna

Sakkunnigruppen har gjort sina bedömningar dels utifrån insänt material, dels utifrån de platsbesök som genomförts. Dokumentationen har i många fall varit svårgenomtränglig vilket har berett sakkunnigruppen tolknings-svårigheter.

Utbildningsanordnarna har beretts möjlighet att granska beskrivningarna av de egna utbildningarna.

Vid platsbesöken har sakkunnigruppen mött representanter för ledning, lärare och studerande. Besiktning har gjorts av de lokaler som används vid seminarieverksamheten (i de flesta fall sker den kliniska delen av utbildningen på annat ställe) och av befintliga biblioteksresurser.

Då förkunskapskraven ofta är otydligt angivna har gruppen valt att tydliggöra behovet av gedigen psykiatrisk vårderfarenhet, diagnostik och bredd i kunskap om alternativa psykoterapiformer.

Vid bedömning av utbildningarna har stor vikt lagts vid handledningen under utbildningen. De sakkunniga anser att den utgör själva kärnverksamheten och att den i sin tur avgör hur den teoretiska kunskapen kan förankras i den kliniska tillämpningen. Handledningen har därför kommit att bli utslagsgivande vid bedömningen.

Vidare bör kunskap om psykiatrisk diagnostik enligt olika system t.ex. DSMIV och ICD10 ingå i utbildningen. Det är också viktigt att terapeuten har en orienterande kunskap om andra terapiformer. Litteratur om yrkesetik och lagar som berör hälso- och sjukvårds- och socialtjänstlagen i tillämpliga delar bör också ingå.

Flera av de utbildningsanordnare som har granskats bedriver utbildning, som är utlokaliserad till flera orter. Kontakten med orterna utanför ”huvudorten” förefaller i flera fall vara svag. Vi har enbart prövat utbildningen vid den ort som här anges, ”huvudorten”, och omdömet gäller den utbildning som ges där. Undantag görs dock för den utbildning som bedrivs av S:t Lukasstiftelsen. Den är väl sammanhållen och utbildningsledaren står för samordning av samtliga utbildningsorter.

Samtliga bedömda psykoterapiinriktningar, utom den som ges av Gestalt-

akademien, ger för närvarande underlag för legitimation enligt de normer som fastställts av Socialstyrelsen.

Gemensamt för samtliga utbildningar

Samtliga utbildningsanordnare lägger ner stort engagemang och mycket kraft för att ge de studerande en seriös utbildning, som ska göra dem till väl fungerande psykoterapeuter. De krav som ställs på utbildningarna inom den statliga verksamheten är dock i de flesta fall mer omfattande och långtgående än vad som är möjligt för den enskilda utbildningsanordnaren att uppnå, framför allt på grund av att utbildningarna är relativt små till sin omfattning. En genomgång av utbildningarna ställda mot kriterierna för examensrättigheter, visar att utbildningarna på en rad punkter inte svarar mot dessa krav.

För att skapa *stabilitet och långsiktighet* i utbildningen krävs förutom utvecklingsplaner och verksamhetsplaner också fast anställda *lärare*. Endast vid två av utbildningsanordnarna förekommer detta. Lärarna är i de flesta fall löst knutna till utbildningsanordnaren och hyrs ofta in för ett särskilt avsnitt i utbildningen vilket medför att de oftast inte träffar varken sina företrädare, efterföljare eller andra lärare som undervisar samtidigt på andra moment. Några av utbildningsanordnarna har skrivna kontrakt på olika kursavsnitt medan det i flera fall inte förekommer annat än muntliga överenskommelser. Samtliga lärare är yrkesverksamma och har gedigen erfarenhet inom området. Hos några utbildningsanordnare finns långa listor på gästlärare som har hög kompetens, men som i flertalet fall endast förekommer sporadiskt i undervisningen. För att skapa stabilitet i utbildningen bör det t. ex. finnas möjlighet att genom kontrakt formalisera lärarnas tjänster för kortare eller längre tid. Regelbundna möten för utveckling och samordning måste också förekomma mellan ledning, lärare och handledare. Utan lärarkollegium med gemensamma diskussioner blir det svårt att arbeta för ett och samma mål.

Utbildningen ska enligt högskolelagen bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Det vetenskapliga synsättet kan bli svårt att förmedla i organisationer med liten verksamhetsvolym och där man arbetar i små isolerade enheter.

Forskningsanknytningen är mycket svag hos de flesta av de granskade utbildningsanordnarna. Det förekommer ej några avtal med andra institutioner men genom personanknytning kan samarbete i vissa fall förekomma med universitet och högskolor. I enstaka fall kan även omfattande samarbete förekomma.

Lärarna måste till största del sörja för sin egen *kompetensutveckling*.

En utbildning bör erbjuda de studerande möjligheter till ett *internationellt perspektiv* på utbildningen bl.a. genom att bjuda in utländska föreläsare, möjliggöra för de studerande att delta i utbildning utomlands samt aktivt uppmuntra lärarna på kursen att ta del av det internationella utbudet av konferenser m.m. Dessa möjligheter saknas ofta på de utbildningar, som vi har granskat. Undantag finns dock.

Infrastrukturen hos de utbildningsanordnare vi har prövat är av skiftande kvalitet. Medan en del tar ansvar för att erbjuda lokaler för både teori och praktik, tvingas studerande vid några ställen att själva sörja för möjligheter till lokaler där den kliniska delen kan bedrivas. IT-tillgången växlar också mycket kraftigt mellan de olika utbildningsanordnarna. Tillgången till bibliotek är, med några få undantag, svag.

Organisationens storlek, dvs. utbildningsutbudet, antal lärare och studenter är viktiga inslag i den *kritiska och kreativa miljön*. Små enheter, som många av dem som ingår i denna prövning, har inte någon möjlighet att skapa bredd i utbildningsutbudet och erbjuda fördjupningsstudier inom olika områden. De har ej möjlighet att bygga upp de nödvändiga biblioteksresurser som krävs för att driva utbildningen. De kan ej heller avsätta resurser för att bygga upp forskningsaktivitet.

Kostnaderna för utbildningarna samt sättet att erlagga avgiften varierar. Vid en del utbildningsinstitut betalas terminsavgifter medan de studerande vid några institut betalar per föreläsning direkt till föreläsaren.

Vid flera av utbildningarna är också ansvaret mot tredje man mycket diffust belyst.

De sakkunniga vill också fästa utbildningsanordnarnas uppmärksamhet på bristen på anonyma kursvärderingar och brist på deltagande från de studerandes sida i utbildningsplaneringen.

Ur många aspekter är det olyckligt med alltför små enheter där det inte finns tillräckligt med resurser för bibliotek, internationalisering m.m. Därför är det önskvärt att man på olika sätt stärker organisationen antingen genom att knyta an till olika universitet eller att bilda gemensamma nätverk.

De sakkunnigas förslag till beslut

Bedömningen har resulterat i följande förslag från de sakkunniga.

Avslag med anvisning om komplettering inom sex månader

Ansökningarna från SAPU, S:t Lukas (treåriga utbildningen) och Svenska

institutet för kognitiv psykoterapi, avslås men utbildningsanordnarna ges möjlighet till kompletteringar/förändringar inom sex månader.

De sakkunniga anser att examensrätt ej bör medges för dessa utbildningar på grund av att handledningsmomentet ej uppfyller kraven. Utbildningsanordnarna bedöms dock ha förutsättningar att, inom en given tidsperiod, rätta till de brister som sakkunniggruppen pekar på.

Efter att nödvändiga kompletteringar har lämnats in till Högskoleverket inom sex månader föreslås att dessa granskas av någon eller några från nuvarande sakkunniggrupp. Om kompletteringen är tillfyllest föreslår vi att utbildningarna därefter ges examensrätt.

Avslag

För resterande utbildningar föreslår de sakkunniga avslag vid denna prövning. Möjligheter bör finnas för de sökande att återkomma med ansökan om förnyad prövning tidigast ett år efter det att Högskoleverket avgivit sitt yttrande.

De längre utbildningarna hos S:t Lukas, Göteborgs psykoterapiinstitut, Gestalt-Akademien samt utbildningarna som ges av Svenska institutet för holistisk psykoterapi och psykoanalys och Svenska psykoanalytiska föreningen är upplagda som sammanhållna utbildningar med en alltför smal grund för att kunna motsvara kraven för examensrätt. Bedömningen är att bredden i utbildningen till psykoterapeut erhålls i den grundläggande psykoterapiutbildningen. De längre utbildningarna har en alltför snäv inriktning för att kunna motsvara de kunskaper som erhålls sammantaget i den grundläggande psykoterapiutbildningen och psykoterapeututbildningen.

För att anpassa de längre utbildningarna till de krav som ställs för psykoterapeutexamen, bl.a. vad gäller den poängmässiga omfattningen av utbildningen samt vad gäller klinisk praktik, krävs relativt omfattande förändringar i utformningen av utbildningen. Dels saknas kravet på två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård mellan den grundläggande psykoterapiutbildningen och psykoterapeututbildningen, dels saknas den kunskapsbredd som den grundläggande terapiutbildningen ger.

Den treåriga utbildningen vid Göteborgs psykoterapiinstitut kan ej godkännas på grund av bristande handledning och bristande examinationsförfarande. Dessutom ingår ej handledning av uppsatsen i kursen.

Utbildningarna vid Örebro psykoterapiinstitut, Centrum för integrativ psykoterapi samt Svenska institutet för klinisk och experimentell hypnos har alla en alltför svag sammanhållen utbildning och en splittrad struktur.

Utvecklingen av utbildningarna är alltför mycket beroende av de starka ledningspersoner som nu styr utbildningen. Stabiliteten i utbildningarna blir därigenom avhängig en person och kontinuiteten för de studerande blir osäker. Sakkunniggruppen finner att dessa utbildningar dessutom har alltför stora brister på samtliga huvudkriterier och således inte uppfyller kraven för högskolemässighet.

Utförligare motiveringar ges för varje utbildning under rubrik ”Beskrivning av verksamheten vid de enskilda utbildningsanordnarna samt de sakkunnigas bedömningar”.

Beskrivning av utbildningarna vid de enskilda utbildningsanordnarna samt de sakkunnigas bedömningar

Utbildningsbeskrivningarna baseras dels på insänt material, dels på de upplysningar som lämnats vid platsbesök hos respektive utbildningsanordnare. Beskrivningarna tar upp det som sakkunniggruppen anser viktigt för bedömning av examensrättigheter. Utbildningarna presenteras i alfabetisk ordning.

Centrum för integrativ psykoterapi

Vid platsbesöket, som ägde rum den 5 februari 1999, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson, Siv Boalt Boëthius och Bo Sigrell samt från Högskoleverket Brita Bergseth.

Organisation och ledning

Centrum för integrativ psykoterapi har givit kurser i psykoterapi sedan 1970-talet. Psykoterapeututbildningen startade 1993.

Verksamheten bedrivs i aktiebolagsform under ledning av en styrelse som består av två personer, varav en har psykoterapeutisk kompetens. Det finns en övergripande kursledning som består av fyra personer och som träffas formellt två till tre gånger per termin, bl.a. för beslut om kursplaner, samt informellt minst varannan vecka. En läkare är knuten som konsult till verksamheten – ej för att medverka i utbildningen men för att finnas till hands vid behov. Läkaren har under sina två år i verksamheten inte behövt ingripa. För varje kursgrupp finns ett kursråd, som består av kursledningen och de studerande som önskar delta. Rådet har hittills aldrig sammanträtt. Därutöver finns en referensgrupp, som består av åtta personer, som kommer både från Sverige och andra länder. Referensgruppen har inga regelbundna möten utan träffas då de utländska deltagarna är i Karlstad.

Nuvarande verksamhet

Antal sökande och antagna vid de två senaste antagningarna:

	1997	1998
Antal sökande	19	23
Antal antagna	8	10

Totalt finns 42 studerande vid institutets verksamhet.

Centrum för integrativ psykoterapi anordnar även grundutbildning i psykoterapi med psykosomatisk/kroppsterapeutisk påbyggnad, ettåriga utbildningar i intensiv psykoterapi vid chock och posttraumatisk stress samt handledarutbildning i psykoterapi.

Behörighet och antagning

Behöriga att antas är de som har grundläggande psykoterapeutisk utbildning i psykoterapi samt minst två års klinisk erfarenhet av psykoterapeutisk verksamhet till minst 50 procent.

Antagning sker efter intervjuer. Vid den slutliga antagningen viktas olika utbildnings- och yrkeserfarenheter, ålder och kön med syfte att skapa en grupp där inlärningssituationen förutsätts bli maximal.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Utbildningen vilar på psykodynamisk grund och är inriktad mot individualpsykoterapi med tonvikt på personlig integrering.

Omfattningen av timantalet för lärlarlett teori, handledning och egen terapi överensstämmer med kraven för den statliga psykoterapeututbildningen.

De lärare som utgör kärngruppen träffas kontinuerligt, dock ej handledarna. Kontakten mellan lärare och handledare sker ej regelbundet utan vid behov via telefon, fax eller e-post.

Utbildningen innehåller följande moment:

- *Teoriundervisning*, som sker under en seminariedag varannan vecka. Två gånger per termin hålls ett tredagarsinternat.
- *Handledning*, som sker individuellt. Handledningen omfattar tre terapier. Den studerande finner oftast både patienter och handledare på den egna bostadsorten. Handledarna ska godkännas av institutet. De rapporterar om den studerandes utveckling enligt fastställda formulär samt via telefon, fax eller e-post.
- *Uppsats*, som redovisas i seminarieform med ett opponent-/respondentförfarande och examineras av examinator som är docent.
- *Examination*, som sker kontinuerligt såväl muntligt som skriftligt av respektive kursansvarig. Det finns ej någon examinator för hela utbildningen.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Lärarna hyrs in för olika avsnitt och är ej fast anställda av institutet. Det finns dock en kärna av lärare som ansvarar för de större avsnitten i utbildningen. Lärarna och handledarna har legitimation som psykoterapeuter

och är handledarutbildade. I kärngruppen finns ej någon disputerad lärare men ansvarig för forskningsavsnittet och examinator för uppsatserna är disputerad. Lärarna får bekosta sin egen kompetensutveckling.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

Hittills har fem utbildningar genomförts. Organisationen är liten och verksamheten är uppbyggd kring en person med ytterligare fyra personer i en rådgivande grupp.

Utvärdering och kvalitetssäkring

De studerande gör utvärderingar efter varje internat och seminariedag. Skriftliga utvärderingar sker för både det teoretiska avsnittet och för handledningen. Utvärdering kan ske anonymt.

Handledarna gör utvärderingar efter behov samt skriftliga efter inledningen, i mitten samt vid avslutningen av handledningen. Vid problem tas personlig kontakt med kursledningen.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Forskningsanknytning förekommer ej. Det finns inte några formella avtal om samarbete med andra institutioner men genom personanknytning har föreningen samarbete med S:t Lukas. Institutet söker samarbete med Karlstads universitet.

Internationalisering

Kursansvarig och flera av lärarna har stort eget internationellt engagemang men det är osäkert hur mycket det kommer de studerande till del. Richard Erskine, hemmahörande i New York, nämns som gästföreläsare men studenterna har inte träffat honom ”live” utan enbart via videotapes.

Studerandemedverkan

De studerandes medverkan sker mest informellt. Det finns ett studentråd som hittills inte har träffats. I samband med utformandet av kursplanerna har de studerande möjlighet att lämna synpunkter, liksom vid varje kursavsnitt.

Infrastruktur

Centrum för integrativ psykoterapi har undervisning både i Folkuniversitetets lokaler och i S:t Lukas i Värmland lokaler. De studerande har tillgång till universitetsbiblioteket i Karlstad. Internet finns tillgängligt för de studerande på båda platserna där Centrum för integrativ psykoterapi har sin undervisning.

Sammanfattande bedömning

Utbildningen har liten omfattning och en styrelse som enbart består av två personer. Beslutsorganisationen är oklar. Det finns en kursledning och ett kursråd men i praktiken är utbildningen starkt beroende av en enda person som också är verkställande direktör i bolaget. Kursrådet har ännu ej sammanträtt och har således inte haft någon reell funktion.

Kontakten mellan lärare och handledare är svag, likaså den inbördes kontakten i de två olika grupperna. Ingen av lärarna i kärngruppen har vetenskaplig kompetens.

Sakkunniggruppen anser att utbildningen inte uppfyller kravet på högskolemässighet, såsom det uttrycks i kvalitetskriterierna. Utbildningen har alltför starka brister på samtliga de fyra kriterier som sakkunniggruppen anger som huvudkriterier.

Gestalt-Akademien i Skandinavien

Vid platsbesöket, som ägde rum den 12 februari 1999, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson och Siv Boalt Boëthius samt från Höskoleverket Iréne Haggström

Organisation och ledning

Gestalt-Akademien är en ideell stiftelse som grundades 1976. Stiftelsen bedriver sedan dess utbildning av gestaltterapeuter och terapeutisk verksamhet. Akademien är ett skandinaviskt institut som har ett mångårigt nära samarbete med framför allt Danmark, de senaste åren även med Norge. Genom utbildningar och kursverksamhet verkar Gestalt-Akademien för den praktiska tillämpningen av gestaltteori och gestaltmetodik.

Stiftelsen leds av en styrelse med ett styrelseutskott som ansvarar för antagnings-, examinations- och etikfrågor. Terapeutlinjen har en rektor, en strategisk ledningsgrupp och en pedagogisk ledningsgrupp som ansvarar för verksamheten.

Gestalt-Akademien har ett franchiseavtal med universitetet i Derby och med Sherwood Psychoterapy Training Institute, båda hemmahörande i England. Avtalet, som löper över tio år, innebär att de studerande skrivs in som studerande vid University of Derby och tar sin examen där, en Masters Degree i gestaltpsykoterapi.

Administrationen för hela Gestalt-Akademien handhas dels av en administratör för terapeutlinjen, dels av en för organisationslinjen, båda omfattande respektive 80 procent samt en ekonomiansvarig på f.n. 50 procent för båda linjerna. Därutöver arbetar de båda rektorerna deltid med administrativa ledningsuppgifter.

Nuvarande verksamhet

Utbildningen är fyraårig. Omfattningen av studierna motsvarar halvtidsstudier, som är upplagda i intensivperioder.

Antalet sökande och antagna vid de två senaste antagningarna:

	1997/98	1998/99
Antal sökande	28	28
Antal antagna	18	18

Gestalt-Akademien bedriver också en fyraårig utbildning som ger kompetens att arbeta med processinriktat arbete i organisationer.

Inom terapeutlinjens ram bedrivs också en tvåårig utbildning i psykosocialt arbets sätt, riktat till bl.a. personer verksamma inom vården.

Läsåret 1998/99 omfattar den fyraåriga terapeutlinjen totalt 53 studerande. På organisationslinjen studerar 78 personer. Därutöver bedriver Gestalt-Akademien en tvåårig fortbildning i Norge med 16 studerande. Utbildningen leder till diplomerad gestaltterapeut.

Behörighet och antagning

För antagning krävs att den sökande har genomfört tre års postgymnasiala studier eller motsvarande samt är minst 25 år och yrkesverksam inom vård- eller socialsektorn. En viss kvot finns för andra yrken. Sökanden kan då antas till de första två åren av utbildningen men måste därefter arbeta minst ett halvår inom psykiatri eller angränsande fält för att skaffa sig klinisk erfarenhet. Därutöver krävs genomgången grundkurs i Gestalt-Akademins regi motsvarande cirka 150 terapitimmar. Antagning sker efter personlig intervju.

Utbildningens inriktning, organisation och innehåll

Gestaltterapi är en existencialistiskt/fenomenologiskt präglad psykoterapi. Det är en individualpsykoterapiutbildning, men tillämpningen kan även omfatta grupp eller familj.

Utbildningen är strikt upplagd efter masterutbildningen vid det engelska universitet som anger ramarna men kan medge möjligheter att forma kursplaner efter svenska förhållanden. Alla förändringar i utbildningen behandlas gemensamt av de tre olika parterna och ska godkännas av samtliga. Programkommittén träffas tre gånger per läsår. Då deltar den skandinaviska lärarstaben, studeranderepresentanter och representanter för ledningen från det engelska universitetet och institutet. Vid Assessment Board två gånger per läsår utvärderas examensarbeten.

Undervisningen, som är upplagd på fyra år, har en grundstruktur av fem kursveckor per läsår, totalt 250 timmar à 45 minuter. Vid två av dessa

internatveckor samlas alla kursdeltagare med separata utbildningsmoment och vissa gemensamma inslag. Integrering av teoretiskt och praktiskt tillämpade kunskaper sker under internatveckorna. Ett delmoment är s.k. parallellgrupper där de studerande arbetar med ”frivilliga klienter” under direkt och indirekt handledning.

Utbildningen innehåller följande moment:

- *Teoridel*, som ungefär motsvarar den grundläggande psykoterapiutbildningen och psykoterapeututbildningen. Teoridelen innehåller processinriktad undervisning jämte traditionella föreläsningar, dvs. föreläsning – egen erfarenhet – metodikträning. Efter de två första åren bedöms varje studerande om de är färdiga för att börja arbeta med patienter. Ungefär hälften gör ett uppehåll efter två år, antingen av ekonomiska skäl eller för att de behöver kliniskt arbete innan de går vidare.
- *Handledning* avseende arbetet med individklienter sker i grupp om tre och omfattar 100 timmar. Därutöver sker individuell handledning omfattande 30 timmar på arbetet med grupp (samt handledning av klientarbete i parallellagd klientgrupp omfattande 70 timmar). De studerande väljer patienter tillsammans med handledaren. Den studerande möter tre–fyra klienter.
- *Uppsats* på masternivå. En extern examinator bedömer uppsatsen och en arvodesanställd disputerad ansvarar för forskningsavsnittet, som är omfattande.
- Formaliserad *examination* av delmoment med tre skriftliga uppgifter per läsår plus en uppsats på masternivå. Det görs även videoinspelningar av muntliga examinationer för att garantera att nivån är jämförbar med den engelska.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

De flesta lärarna är legitimerade psykologer, men ingen är legitimerad psykoterapeut eftersom utbildningen inte har givit underlag för legitimation enligt Socialstyrelsens bedömning av olika inriktningar. Genom Derby University har alla lärare nu status som accredited lecturer, men ingen av lärarna i kärngruppen är disputerad.

Handledarna har gått i handledarseminarier men har ej någon formell handledarutbildning. De flesta har lång erfarenhet av handledning. För närvarande pågår en treårig handledarutbildning som avslutas denna termin.

Stabilitet och långsiktighet i utbildningen

Institutet har bedrivit verksamhet i mer än tjugo år och verksamheten och planeringen inför framtiden pågår kontinuerligt, inte minst tack vare det tioåriga franchiseavtalet med England. Samarbetet inleddes för tre år sedan och planering för det sista året i utbildningen pågår för närvarande.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Det finns en klart uttalad idé om utbildningens mål. Institutet har uppdragit åt en extern granskare att redovisa gestaltterapiens forskningsmässiga status i relation till andra terapiformer. De tätta kontakterna med det engelska universitetet utgör en form av kvalitetssäkring. Det förekommer inga anonyma kursvärderingar.

Forskningsanknytning, samarbete med andra organisationer och internationalisering

Utöver samarbetet med England finns det ej något formaliserat samarbete med andra institutioner. Rektor är aktiv i internationella sammanhang och samarbetet med andra gestaltterapeutiska institut är betydande.

Studerandemedverkan

Det finns ett studeranderåd vars representanter deltar i programkommitténs möten och därigenom kan påverka utbildningen.

Infrastruktur

Centralt i Stockholm finns lokal för styrelsemöten, vissa seminarier och administration. Den övriga undervisningen äger rum på två kursgårdar. I seminarierummet finns tidskrifter, men ej något centralt bibliotek, eftersom utbildningen är spridd. Internetanslutning pågår.

Sammanfattande bedömning

Gestalt-Akademien är ett bra exempel på en utbildning som har etablerat ett samarbete med en annan institution där utbildning inom samma område bedrivs. Efter det att samarbetet med de två engelska institutionerna etablerats har det skett en föredömlig utveckling av utbildningen. Den har

bl.a. stramats upp och fått en tydlig struktur som underlättar för lärare och studerande att koppla innehållet till målsättningen med de olika kursmomenten. Det förefaller råda en öppen atmosfär mellan lärarna och mellan lärare och ledning. De studerande ger också intryck av att vara fria i sina kommentarer och ha lätt för att föra fram kritik.

Sakkunniggruppen bedömer dock att det fortfarande återstår en del innan examensrätt kan erhållas, bl.a. en uppstramning av handledningen som nu är bristfällig. Den handledning som sker i parallella klientgrupper kan ej räknas in i handledningsmomentet då den ej motsvarar handledning såsom den definieras för psykoterapeututbildningarna.

Till skillnad från övriga utbildningar, som sakkunniggruppen har bedömt, har utbildningen vid Gestalt-Akademien inte tidigare varit legitimationsgrundande. Skälet har varit bristande vetenskaplig dokumentation av metodens effektivitet. I samband med examensrättsprövningen har en sammanfattning av psykoterapeutisk forskning presenteras. Sakkunniggruppen anser att den dokumentationen inte är tillfredsställande.

Gestalt-Akademien har ej legitimerade terapeuter som lärare. Det är å andra sidan inte särskilt anmärkningsvärt då inriktningen ej ger underlag för legitimation i Sverige. Eftersom sakkunniggruppen inte föreslår att utbildningen ska ges examensrätt så tas ej ställning till huruvida gestaltterapi är en inriktning som ska godkännas för legitimation eller ej.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås av följande skäl:

- det krävs ej grundläggande psykoterapeututbildning, vilket medför att den blivande psykoterapeuten får för lite inblick i psykiatrisk problematik och kunskap om andra psykoterapiformer,
- det krävs ej två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård före utbildningen,
- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- antal handledningstimmar totalt är för få,
- den studerande möter enbart en handledare.

Eftersom utbildningen vid Gestalt-Akademien för närvarande ej är legitimationsgrundande måste det vetenskapliga underlaget för behandlingsmetoden dokumenteras bättre vid en eventuell ny ansökan om examensrätt.

För att erhålla examensrätt måste dessutom utbildningsanordnaren ansvara för att utbildningen förändras på ovanstående punkter. Förändringarna ska göras så att de överensstämmer med de kvalitetskrav som framgår av de kriterier som används vid bedömningen. Enligt de regler som tillämpas för psykoterapeututbildningarna krävs grupphandledning på gruppterapi och individuell handledning på individualterapi.

Därutöver rekommenderar sakkunniggruppen att Gestalt-Akademien

- utformar en etappavgång efter 60 poäng,
- utser disputerad examinator för hela kursen,
- förbättrar dokumentationen av utbildningen.

Göteborgs Psykoterapi Institut

Vid platsbesöket, som ägde rum den 17 december 1998, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson, Siv Boalt Boëthius och Bo Sigrell samt från Högscoleverket Iréne Häggström.

Göteborgs psykoterapiinstitut (i fortsättningen GPI) ansöker dels om rätt att utfärda psykoterapeutexamen (tre- och femåriga utbildningarna) dels om prövning av högskolemässighet för erhållande av studiemedel och statsbidrag (för övriga utbildningar).

Vid denna prövning behandlas enbart ansökan om examensrätt.

Organisation och ledning

GPI är en ekonomisk förening som äger ett aktiebolag. Det högsta beslutande organet är kongressen, som organiserar det inre utvecklingsarbetet. Det dagliga arbetet leds av styrelsen.

GPI bedriver utbildning och klinisk verksamhet inom det psykoanalytiska fältet sedan mitten av 1970-talet.

Institutet är organiserat i en kliniskdel, en utbildningsdel och en forskningsdel. Utbildningsledningen består av utbildningsdirektor, klinisk direktor samt tre övriga medlemmar. Direktörerna och utbildningsledarna är arvoderade. Utbildningsledningen leder all utbildningsverksamhet. Utbildningsdirektorn har ansvar för utbildningskvalitet. För varje utbildning finns en utbildningsledare som bl.a. ansvarar för kursinnehåll.

Den kliniska direktorn/verksamhetschefen har ansvar för att i samarbete med utbildningsdirektorn och utbildningsledningen se till att de kliniska aspekterna tillvaratas i utbildningen. Han har också det övergripande ansvaret för handledningsfrågor.

Därutöver finns kliniksekreterare och utbildningssekreterare med olika administrativa ansvarsområden inom utbildningen. Ett etikråd finns inrättat. Till administrationen hör också ekonomifunktionen.

Handledaransvarig sköter alla frågor som har att göra med urval och beslut om handledare samt följer upp handledningsprocessen via kontinuerliga uppföljningssamtal enskilt med handledarna.

GPI genomför kurser i Göteborg och Stockholm samt medverkar i kurser i Örebro.

Nuvarande verksamhet

Antal sökande och antagna till de tre- respektive femåriga utbildningarna vid de två senaste antagningarna:

Påbyggnadsutbildningen (treårig)

Göteborg	1994	1997
Antal sökande	39	37
Antal antagna	24	21

Stockholm	1996	1999
Antal sökande	31	53
Antal antagna	18	22

Diplomutbildningen (femårig)	1994	1996
Antal sökande	22	26
Antal antagna	6	8

Utöver den femåriga diplomutbildningen och den treåriga påbyggnadsutbildningen ger också GPI följande utbildningar:

- Handledarutbildning (tvåårig). Behöriga att söka utbildningen är legitimerade psykoterapeuter med tre års klinisk erfarenhet efter psykoterapeutlegitimation.
- Grundläggande utbildning i psykoanalytiskt tänkande (tvåårig).
- Utbildning i ungdomsarbete och psykoanalytiskt tänkande (tvåårig).
- Handledarutbildning i psykosocialt arbete (tvåårig).

Diplomutbildningen, påbyggnadsutbildningen samt handledarutbildningen står genom regeringens beslut under statlig tillsyn till utgången av juni månad 1999.

Behörighet och antagning

För antagning till den *treåriga påbyggnadsutbildningen* ställs krav på högskoleexamen samt grundläggande psykoterapiutbildning och tre år med handledda psykoterapeutiska arbetsuppgifter. Antagning sker efter intervjuer av två olika intervjuare.

För *diplomutbildningen* är högskoleexamen behörighetskrav. För att antas ska man förutom att ha högskoleexamen och omfattande erfarenhet av arbete med människor vara personligt lämplig, vilket prövas av två

intervjuare. Vid antagning görs en sammanvägning av formell kompetens och intervjuarnas samlade bedömning.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

GPI är orienterat mot argentinsk socialt engagerad psykoanalys och mot den engelska psykoanalytiska skolan. GPI:s profil är samhällsorienterad och målsättningen är att utveckla psykoanalytiska kliniker, förmögna att arbeta inom alla psykopatologiska problemområden.

Undervisningen på utbildningarna över grundnivån genomförs i block, som omfattar fem respektive sex veckor. Studieplanernas undervisningsblock motsvaras organisatoriskt av de fyra ämnesblocken, vilka vart och ett leds av en lärare. I ämnesblocken ingår av GPI anställda lärare och inom GPI anställda och verksamma kliniker. Ämnesblocken sammanträder tre gånger per termin.

Omfattningen av timantalet för lärarledd teori och handledning överensstämmer med kraven för den statliga psykoterapeututbildningen, medan omfattningen av timantalet för egen terapi för den femåriga utbildningen är för låg, eftersom den femåriga utbildningen anses motsvara såväl den grundläggande psykoterapeututbildningen som psykoterapeututbildningen.

Lärarna och handledarna har återkommande möten. Dessutom har handledarna egna möten en gång i veckan.

De treåriga påbyggnadsutbildningarna i Stockholm och Göteborg innehåller följande moment:

- *Teoretiska* studier enskilt och i lärarlösa studiegrupper mellan de lärarledda seminarierna. Frågor och diskussioner i studiegruppen förmedlas via protokoll och/eller direkt vid de lärarledda seminarierna, där det är krav på aktiv medverkan. För varje kursavsnitt ansvarar en eller två lärare som bedömer de studerande. De reflekterande seminarierna sker tillsammans med utbildningsledarna. Teoriföreläsningarna sker två dagar per månad. Sex veckor per termin är lärarledd.
- *Handledning*, som startar under första terminen, sker kontinuerligt under hela utbildningen. Handledningen kan för påbyggnadsutbildningen i Stockholm ske på hemorten. Handledningen sker med en handledare och den studerande ska ha minst två handledningsfall. Både individuell- och grupphandledning accepteras.

- Vetenskapsteori, 16 timmar. Arbetet avslutas med en *uppsats*, som motsvarar ungefär tio poäng och som visar hur de olika delarna i utbildningen kan integreras. Uppsatshandledning ingår ej i den debiterade utbildningskostnaden. Uppsatserna ska handledas av diplomerad medlem inom institutet eller av legitimerad psykoterapeut utanför institutet. Uppsatsen godkänns av utbildningsledningen efter det att forskningsrådet och en sakkunnig inom ämnet har läst den. Uppsatsen presenteras sedan vid ett seminarium där två opponenter deltar. Det finns ej krav på disputerad examinator för uppsatsen. En del av de studerande gör uppsatsen först när utbildningen för övrigt är färdig.
- Skriftlig *examination* sker genom utbildningsgruppernas protokoll. Det saknas disputerad examinator för hela utbildningen.

Den treåriga påbyggnadsutbildningen är en s.k. extern utbildning och har inte samma institutsförankring som den femåriga. Den sköts av 30 av de 55 terapeuter som tillhör institutet.

Den *femåriga diplomutbildningen* är en s.k. intern utbildning och den studerande är nära knuten till institutets verksamhet. Utbildningen bedrivs kontinuerligt utan krav på mellanliggande praktik. Det krävs ej heller arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning under utbildningen.

Teoriavsnitten utgörs av tre lektioner per vecka i sex veckor per block. Lärarna bedömer den studerandes aktivitet och utveckling under den teoretiska undervisningen och i handledningen. Varje utbildningsgrupp består av sex till åtta studerande.

Handledningen sker i grupp om tre till fyra personer. Dessutom förekommer individuell handledning i två år samt kombinerad, individuell- och grupphandledning under det sista året. Den studerande möter två till tre handledare.

Uppsatsen ska vara färdig senast två år efter att den övriga utbildningen är klar. Inför uppsatsarbetet ges förberedande uppsatsseminarier och därefter minst fem timmars individuell handledning.

De skriftliga terapissammanfattningarna är en del av den fortlöpande *examinationen*. Det saknas disputerad examinator för hela utbildningen.

I diplomutbildningen läggs särskild vikt vid deltagandet i institutionsarbete, vilket ses som en väsentlig del av kunskapsprocessen.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

De flesta lärarna som undervisar vid institutet är anställda av GPI. Lärarna indelas i fyra olika kategorier som innefattar både internt och externt rekryterade lärare. Ca 20 av lärarna har genomgått GPI:s diplomutbildning och är legitimerade psykoterapeuter, flertalet är också legitimerade psykologer, några är legitimerade läkare och några är socionomer. En lärare är filosofie doktor och en är docent.

Externt rekryterade lärare och handledare har avtal med GPI som reglerar de projekt de är delaktiga i.

En väsentlig del av lärarnas fortbildning sker inom ramen för blockens kontinuerliga studieprogram. Internationellt verksamma psykoanalytiker anlitas i fortbildningssyfte. Det finns krav på att lärarna ska delta i lärardiskussioner och i konferenser. Ibland står institutet för kostnaderna.

Ca femton handledare anlitas av GPI. Handledaren ska vara godkänd av institutet. Handledare från bl.a. Svenska institutet för holistisk psykoterapi och psykoanalys och Svenska psykoanalytiska föreningen medverkar i utbildningen.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Den studerande genomför skriftliga individuella reflektioner om sin egen utbildnings- och utvecklingsprocess. Varje studerande på diplomutbildningen kan genom kandidatrådet få sina synpunkter på utbildningen framförda till styrelsen, utbildningsledningen, klinikledningen och forskningsrådet. Varje utbildningsgrupp ger en skriftlig utvärdering efter varje kurs, vilket även gäller påbyggnadsutbildningen. Formaliserade anonyma kursvärderingar förekommer ej.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

GPI har drygt tjugo års erfarenhet av utbildning inom psykoterapeutområdet. Fr.o.m. 1981 t.o.m. maj 1998 har 179 studerande genomgått diplom- och påbyggnadsutbildningen.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Den vetenskapliga skolningen av de studerande på diplomutbildningen sker genom deras deltagande i GPI:s interna vetenskapliga verksamhet samt

genom externt och i förekommande fall internationellt rekryterade lärare. Det finns ej några formella avtal om samarbete med andra institutioner.

Internationalisering

Vid GPI pågår sedan 1989 en seminarieserie då GPI gästas av internationella kliniker och tänkare. GPI rekryterar också handledare från andra länder.

Studerandemedverkan

De studerande på diplomutbildningen organiserar sig i kandidatrådet, som också väljer representanter till styrelsen. I påbyggnadsutbildningen organiseras deltagarna i arbetsgrupper som regelbundet träffas för eget arbete mellan seminarierna. Det är också ett forum för att ta upp en värdering eller kritik.

Infrastruktur

Hösten 1992 startade institutet egen bokhandel. Butiken tillgodoser utbildningarnas behov av både kurs- och referenslitteratur.

GPI:s datorsystem är organiserat i två olika nätverk, ett för administration och medlemmar och ett för studerande under utbildning. Båda nätverken har tillgång till aktuella databaser.

Den teoretiska utbildningen bedrivs i stora ljusa lokaler i centrala Göteborg. De studerande på den femåriga utbildningen har sina terapier i institutets lokaler, medan de på den treåriga utbildningen har terapierna på sina respektive arbetsplatser.

Sammanfattande bedömning

Föreningen har bedrivit utbildning och klinisk verksamhet inom det psykoanalytiska fältet sedan mitten av 1970-talet. Betoningen läggs på att de studerande ska bli skickliga kliniker. Från början fanns tre mål med utbildningen. Den skulle vara samhällsorienterad, ske till låg kostnad samt vara symtominriktad.

Organisationen är komplex och ansvarsfördelningen är otydlig. Kursplanerna är bristfälliga för båda utbildningarna och det är svårt att få klarhet i hur utbildningen är upplagd. Även examinationen är bristfällig.

Sakkunniggruppen anser att kompetensen på uppsatshandledning är alltför svag.

Den *treåriga utbildningen* har en mer extern prägel än den femåriga och har medvetet anpassats till den statliga utbildningens form. Studenternas möjligheter att påverka utbildningen förefaller inte vara särskilt stor och möjlighet till anonyma kursvärderingar finns inte. Utbildningen är mycket löst sammanhållen. Antalet timmar för handledning och egenterapi motsvarar den statliga utbildningen. Examinationen sker på ett oklart och otillfredsställande sätt. Det saknas möjligheter att inom ramen för utbildningen få handledning inför uppsatsarbetet utan extra kostnad. Detta är helt oacceptabelt för en utbildning som ska inneha examensrätt. För påbyggnadsutbildningen i Stockholm får den studerande söka sin egen handledare till uppsatsen och någon vetenskaplig bedömning av handledarna på uppsatsen sker ej.

Till den *femåriga utbildningen* rekryteras i första hand personer som GPI senare förväntar sig ska bli medlemmar vid institutet. Skillnaden i de båda utbildningarnas ställning i organisationen märks på flera olika sätt, bl.a. genom möjlighet till handledning vid uppsatsarbetet och genom representation i styrelsen. De studerande på diplomutbildningen anser att de har goda möjligheter att påverka utbildningen. Utbildningen uppfyller inte de krav som för närvarande finns på en statlig psykoterapeututbildning. Det saknas dels krav på grundläggande psykoterapeutisk utbildning för att antas, dels saknas det krav på två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård. De finns inte heller krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning. Antal timmar för egenterapi är för lågt.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås för den *treåriga utbildningen* av följande skäl (bedömningen gäller samtliga orter):

- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- det saknas krav på individuell handledning,
- de studerande möter enbart en handledare,
- det krävs enbart två handledningsfall,
- det ingår ej obligatorisk handledning på uppsatsen,
- bristande examinationsförfarande.

För att erhålla examensrätt måste utbildningsanordnaren ansvara för att utbildningen förändras på ovanstående punkter. Förändringarna ska göras så att de överensstämmer med de kvalitetskrav som framgår av de kriterier som används vid bedömningen.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås för den femåriga utbildningen av följande skäl:

- det krävs ej grundläggande psykoterapiutbildning för att antas till utbildningen, vilket medför att den blivande psykoterapeuten får för lite inblick i psykiatrisk problematik och kunskap om andra psykoterapiformer,
- det krävs ej två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård före utbildningen,
- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- för lågt antal timmar för egenterapi,
- bristande examinationsförfarande.

Sakkunniggruppen rekommenderar att GPI

- breddar innehållet i forskningsavsnittet så att det innehåller såväl kvantitativa som kvalitativa metoder,
- utser disputerad examinator för hela kursen,
- förbättrar dokumentationen av utbildningen,
- ser över utbildningsplaner/kursplaner.

SAPU (Stockholms akademi för psykoterapeututbildning)

Vid platsbesöket, som ägde rum den 9 november 1998, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson, Siv Boalt Boëthius och Bo Sigrell, från referensgruppen Ingegerd Bäcklund samt från Högscoleverket Iréne Haggström.

Organisation och ledning

Stiftelsen SAPU grundades 1993 genom samarbete mellan Riksföreningen Psykoterapicentrum och Sandahls Partners Psykologisk Analys och Utvecklings AB. Stiftelsen har, förutom att ordna psykoterapeututbildning, som ändamål att på olika sätt främja utveckling och tillämpning av ett objektrelationsteoretiskt synsätt. Stiftelsen vill även medverka till forskning, konferenser och seminarier om psykoterapi med objektrelations-teoretisk inriktning. Stiftelsen anordnar öppna seminarier med internationella gästföreläsare.

Den första utbildningsomgången av psykoterapeuter startade 1994 och avslutades under våren 1997. Samma år startade den andra utbildningsomgången. Efterfrågan på utbildningen har varit stor och planer finns för att utöka utbildningen.

Stiftelsens styrelse består av sju medlemmar, inklusive rektor som är anställd till 25 procent. Sex av styrelsens medlemmar är också utbildnings lärare. I styrelsen ingår också en studeranderepresentant. Styrelsen har det ekonomiska ansvaret och sköter organisationen av utbildningen.

Förutom stiftelsens styrelse finns en kursledning där samtliga lärare utom styrelsens ordförande ingår. I kursledningen ingår också en ansvarig kursledare. För administrativa uppgifter finns en halvtidsanställd kursassistent. En besvärnämnd finns inrättad.

SAPU har en International Advisory Board som är väl förankrad i den brittiska objektrelationsteoretiska traditionen.

Nuvarande verksamhet

SAPU anordnar treårig psykoterapeututbildning på halvtid, motsvarande 60 poäng.

Antal sökande och antagna vid de två senaste antagningarna:

	1994	1997
Antal sökande	87	66
Antal antagna	20	20

Behörighet och antagning

SAPU anger samma behörighets- och antagningsregler som tillämpas vid de statliga utbildningarna. Antagning sker efter skriftlig ansökan, intervju och diskussion i kollegiet.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Utbildningen är objektrelationsteoretiskt inriktad och den teoretiska grunden vilar företrädesvis på den brittiska objektrelationstraditionen.

Utbildningen planeras och utvecklas i lärargruppen. Utbildningskollegium, där samtliga lärare ingår, hålls fem eller sex gånger per termin. Kursplaner diskuteras i kollegiet och i styrelsen. Undervisning äger rum en heldag i veckan.

Integration mellan teori och handledning sker genom regelbundna träffar mellan lärarna och handledarna. Handledarna får information från lärarna om var studenterna befinner sig i teorin. De får också ta del av de artiklar som de studerande läser. Handledarna och lärarna träffas regelbundet två till tre gånger per termin. Däremellan sker träffar enbart mellan handledarna.

Omfattningen av timantalet för lärarledd teori, handledning och egen terapi överensstämmer med kraven för psykoterapeutexamen inom den statliga utbildningen.

Utbildningen innehåller följande moment:

- *Teoriundervisning* (inklusive spädbarnsobservationer) som består av föreläsningar och seminarier. All teoriundervisning är lärarledd.
- *Handledning* i individuell psykoterapi med enbart en handledare, minst 200 timmar i grupp med fyra deltagare och två handledningsfall. Den studerande ansvarar själv för att få patienter. Därefter tar

handledaren över behandlingsansvaret. Vanligtvis avslutas endast ett av handledningsfallen under utbildningstiden.

- Ett vetenskapligt *uppsatsarbete*, som omfattar cirka tio poäng. Uppsatsarbetet diskuteras i studerandegruppen, granskas av en opponent samt av en extra lärare. Samtliga uppsatser examineras slutligen av en och samma lärare, som ej är handledare på uppsatserna.
- Ett temaarbete i grupp cirka 100 timmar. Under fjärde terminens utbildning har en form för undervisning som man kallar ”Tema-projekt” genomförts. De studerande har själva valt och formulerat ett antal teman som sedan redovisas under sjätte terminen. Det ersätter inte det vetenskapliga arbetet men avses ge en möjlighet för studenten att utveckla en fördjupad kunskap inom ett område som den studerande finner särskilt intressant. Temaarbetet sker i grupper med temaledare. En del av temaarbetet är också lärlärt. Även temaarbetet presenteras i hela gruppen.
- *Examination*, som sker individuellt eller då det gäller temaarbetet i grupp, muntligt eller i form av hemuppgifter. Lärare på respektive moment är examinator. För examination av hela utbildningen ansvarar en disputerad examinator.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

SAPU har ej några fast anställda lärare. Utöver de sex lärare, inklusive ordförande i styrelsen och rektor, som sköter huvuddelen av utbildningen anlitas också lärare från Erica- och S:t Lukas-stiftelserna.

Tre av de sex lärarna, som utgör den fasta lärargruppen är disputerade. En av dem är docent i klinisk psykologi och en är universitetslektor i tillämpad psykologi. Samtliga är leg. psykologer och/eller psykoterapeuter med lång klinisk erfarenhet samt lärarerfarenhet. Alla lärarna i kursledningen är handledarutbildade.

För närvarande finns fem handledare i psykoterapi och fyra handledare för spädbarnsobservationer. Alla handledare är leg psykoterapeuter och har lång erfarenhet av terapeutisk verksamhet. Flertalet har genomgått handledarutbildning, dock inte inom det objektrelationsteoretiska fältet, eftersom en sådan handledarutbildning inte givits i Sverige. Handledarutbildningen har genomförts inom psykodynamiskt baserad individualterapi.

Lärarnas kompetensutveckling sker på eget initiativ och genom personligt engagemang. SAPU avsätter ej medel för lärarnas kompetensutveckling, men inbjuder utländska gäster som föreläser och håller seminarier där såväl

lärare som studerande deltar. Seminarierna utgör således både vidareutbildning av lärargruppen och internationalisering av undervisningen.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

Verksamheten, som pågått sedan 1994, är förhållandevis ny. En legitimeringsgrundande utbildning har avslutats och nästa pågår. Lärarstaben har varit densamma, men hälften av handledarna har bytts ut. Lärarna och handledarna delar sin tjänst mellan SAPU och någon annan verksamhet, antingen som landstingsanställd eller som privatpraktiserande psykoterapeut. För närvarande håller kontrakt på att tas fram för att stärka lärarkollegiets juridiska bindning till SAPU.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Det finns en klart uttalad målsättning med utbildningen, men ej något program för kvalitetsutveckling. Utbildningen utvärderas regelbundet vid kollegier en gång i månaden samt vid regelbundna handledningsträffar. En enkät om utbildningen besvaras av de studerande en gång varje termin. I mentorgrupperna kan också kritik och förslag till förändringar tas upp.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Inom ramen för SAPU finns ej ekonomiska resurser att bedriva forskning. Det finns inte några formella avtal om samarbete med andra institutioner men genom personanknytning har SAPU ett nära samarbete med avdelningen för stressforskning och klinisk alkohol och narkotikaforskning vid Karolinska institutet, psykologiska institutionen vid Uppsala universitet och institutet för psykoterapeutisk psykiatri, Stockholms läns landsting.

Internationalisering

De studerande får sina omvärldskontakter genom lärarnas deltagande i internationella konferenser och genom kursseminarier och öppna seminarier med utländska föreläsare som engageras av SAPU.

Studerandemedverkan

De studerande medverkar genom kursråd och mentorsgrupper. De studerande deltar i kursmöten med några av lärarna. Efter beslut i styrelsen i november 1998 kommer en representant för kursdeltagargruppen att ingå i styrelsen. Elevgruppen ska utse en ordinarie representant samt en suppleant.

Infrastruktur

Verksamheten bedrivs i nyrenoverade och ändamålsenliga lokaler centralt i Stockholm.

Biblioteket är mycket litet och innehåller i huvudsak enbart kurslitteratur. Biblioteket prenumererar på åtta tidskrifter, såväl svenska som internationella. Studenterna kan fritt göra litteratursökningar i databasen ”Dialog Web”, där all relevant litteratur finns tillgänglig.

Sammanfattande bedömning

Verksamheten är fortfarande i ett uppbyggnadsskede och det är svårt att förutse stabiliteten och långsiktigheten i verksamheten. Sakkunniggruppen bedömer dock att den väl genomtänkta organisatoriska strukturen och den seriösa framtidsplaneringen bör kunna bidra till en positiv utveckling av utbildningen. Den regelbundna kontakten mellan engagerade lärare och handledare bidrar också till att utveckla kontinuitet och stabilitet i utbildningen. För att fastare kunna knyta lärare till utbildningen utvecklar nu SAPU en form av kontraktsanställning.

Lärarnas och handledarnas kompetens är tillfredsställande. Då det gäller den fasta lärargruppen är den akademiska kompetensen mycket tillfredsställande. Genom deltagande i kursråd och mentorsgrupper förefaller de studerande få ett reellt inflytande på utbildningens innehåll och genomförande.

SAPU kräver inte att de studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst 50 procent. Även om många av studenterna under utbildningen har arbete på institution eller klinik så är det flera av de studerande som inte har fått motsvarande erfarenhet. Det finns på så sätt risk att en studerande kan gå igenom utbildningen med ringa klinisk erfarenhet utanför den egna utbildningen.

Under utbildningstiden möter den studerande endast en handledare och har enbart två handledningsfall. Det är otillfredsställande ur flera olika aspekter. Dels stöter den studerande enbart på en modell för hur man bedriver terapi, dels kan en konflikt med handledaren bli svår att hantera. Att enbart ha grupphandledning i individualterapiutbildning avviker från samtliga tre statliga psykoterapeututbildningar. Med tanke på att den utbildning som bedrivs handlar om individualterapi, bör minst ett individuellt handledningsfall ingå. Det är olyckligt att oftast enbart ett av handledningsfallen hinner avslutas under utbildningen.

Sakkunniggruppen bedömer att den utbildning som bedrivs i stort sett är tillfredsställande, men uppvisar brister då det gäller klinisk förankring under utbildningen samt handledningsmomentet.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås av följande skäl:

- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- enbart grupphandledning ges,
- den studerande möter enbart en handledare,
- den studerande har enbart två handledningsfall varav oftast bara ett hinner avslutas.

För att uppnå examensrätt måste utbildningsanordnaren ansvara för att utbildningen förändras på ovanstående punkter. Förändringarna ska göras så att de överensstämmer med de kvalitetskrav som anges angående handledning under kriteriet Utbildningens inriktning, organisation och omfattning.

Sakkunniggruppen finner bristerna vara av det slag att kompletteringar kan göras på ovannämnda punkter till Högskoleverket inom sex månader.

Därutöver rekommenderar sakkunniggruppen att SAPU

- ser över och tydliggör dokumentation av behörighetsreglerna för antagning,
- ser över utformningen av utbildningsplaner/kursplaner,
- ser över formerna för patientansvar,
- ser över hur man bäst kan få handledare med kompetens inom institutets huvudinriktning.

S:t Lukas

Vid platsbesöket, som ägde rum den 30 november 1998, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson, Siv Boalt Boëthius och Bo Sigrell, från referensgruppen Ingegerd Bäcklund samt från Höskoleverket Iréne Haggström.

Organisation och ledning

S:t Lukas är ett förbund som består av 31 autonoma föreningar med cirka 3 500 medlemmar runt om i landet. Föreningarna driver psykoanalytiska mottagningar inom ramen för mål och riktlinjer, som fastställs av förbundsstyrelsen. En av huvuduppgifterna vid förbundet S:t Lukas är att vid utbildningsinstitutet bedriva utbildning i psykoanalytisk arbetsätt och självvård. Sedan 1950-talet har drygt 750 personer erhållit S:t Lukas diplom. Efter det att legitimation infördes i mitten av 1980-talet har cirka 200 studerande genomgått den legitimeringsgrundande utbildningen och drygt femtio psykoanalytiker har genomgått lärar- och handledarutbildning vid institutet. Förbundet bedriver också utbildningar med inriktning mot psykoanalytisk arbetsätt och självvård. Utbildningarna genomförs i nära samarbete med föreningarnas mottagningar, där den kliniska delen av utbildningen genomförs.

S:t Lukas förbundsstyrelse är utbildningsinstitutets styrelse. Utbildningsinstitutet har en ledningsgrupp som består av utbildningsledarna för institutets tre olika utbildningsprogram, kanslichefen vid förbundets kansli samt förbundets direktor, som är gruppens ordförande. Förändringar pågår med att omvandla ledningsgruppen till en institutionsstyrelse med lärar- och studeranderepresentanter.

Förbundet har för närvarande sju tillsvidareanställda för ledning, administration och utbildning. För utbildningsverksamheten finns en lektor i psykoanalytisk (70 procent), en utbildningssekreterare (90 procent) och en bibliotekarie (10 procent) anställda. Två personer arbetar totalt 110 procent med ekonomisk administration av utbildningsverksamheten.

Nuvarande verksamhet

Institutet bedriver två psykoterapeututbildningar – en *treårig* påbyggnadsutbildning motsvarande 60 poäng och en sammanhållen *femårig* utbildning motsvarande 100 poäng.

För närvarande pågår en sammanhållen femårig utbildning i Stockholm med 17 deltagare och en i Göteborg med 10 deltagare. I Lund pågår en treårig utbildning med 16 deltagare.

Antal sökande och antagna vid de senaste antagningarna:

	Stockholm	Göteborg	Lund
Antal sökande	95	45	45
Antal antagna	17	10	16

Vårterminen 1998 deltog 65 studerande i förbundets psykoterapeututbildning.

Ytterligare utbildningar inom psykoterapiområdet ges i form av grundläggande psykoterapi samt handledar- och lärarutbildning i psykoterapi. Totalt deltar 162 studerande i de olika utbildningarna.

Grundutbildning, påbyggnadsutbildning samt lärar- och handledarutbildning står genom regeringens beslut juni 1997 under statlig tillsyn till utgången av juni månad 1999.

Behörighet och antagning

För den *treåriga utbildningen* anges samma behörighetsregler som för den statliga utbildningen.

Som behörighetskrav för den *femåriga utbildningen* anger S:t Lukas allmän behörighet till högskola och särskild behörighet med människovårdande yrkesutbildning på högskolenivå, motsvarande minst 120 poäng, eller motsvarande kunskaper inhämtade på annat sätt. Den sökande ska ha fyllt högst 50 år det kalenderår utbildningen börjar. Möjlighet ges till dispens efter särskild prövning.

En bedömning av den sökandes lämplighet görs av två sinsemellan oberoende intervjuare. Den sökande som har den bästa sammanvägda bedömningen antas till utbildningen.

Antagningen till psykoterapeututbildningen har en speciell profil såtillvida att man antar behöriga sökande från en bredare rekryteringsbas, t.ex. präster, pastorer, diakoner och sjuksköterskor med psykiatrisk specialistutbildning. Det finns i S:t Lukas en lång tradition av samarbete mellan olika professioner på det människovårdande området.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Utbildningen är psykodynamiskt inriktad men har också en inriktning mot livstolkning och existentiella frågor.

Under utbildningsinstitutets lektor leds utbildningarna av en kursansvarig legitimerad psykoterapeut med lärar- och handledarutbildning. Varje kurs har ett kursråd, som består av kursansvarig, två studeranderepresentanter, två lärarrepresentanter samt en representant för mottagningarnas föreståndare.

De kursansvariga samt lektorn för psykoterapeututbildningarna samlas till möten tre gånger per läsår. Lärarna samlas till möten en gång per termin. Varje kurs har dessutom lokala lärar- respektive handledarmöten. För samordningen ansvarar utbildningsledaren för psykoterapeututbildningarna.

Handledarmöten hålls en gång per termin. Bland de frågor som då tas upp är urval av konfidenter (klienter under handledning), principer för skriftliga psykoterapisammanfattningar samt frågor om integration mellan de teoretiska och de kliniska momenten.

Den *treåriga utbildningen* följer den traditionella uppläggningsen av psykoterapeututbildningar och omfattningen för lärarledd teori, handledning och egen terapi överensstämmer med kraven för psykoterapeutexamen inom den statliga utbildningen.

Utbildningarna innehåller följande moment:

- *Teoretiska studier* med bl.a. föreläsningar, seminarier, grupparbeten m.m.
- *Handledning* av eget psykoterapeutiskt arbete.
Den studerande har två till tre patienter under handledning. En av dessa terapier ska vara avslutad vid kursens slut. På den *femåriga utbildningen* i Stockholm har man enbart grupphandledning i grupper om tre, där varje studerande får möta tre handledare medan samma utbildning i Göteborg under en tvåårsperiod har individuell handledning och därefter grupphandledning. Där möter varje elev två eller tre handledare. I Lund på den *treåriga utbildningen* sker handledningen individuellt och/eller i grupp om två studerande och den studerande möter två handledare. Lämpliga terapifall tas ut av de som tjänstgör på en mottagning där handledningen äger rum. Om någon student blir underkänd på handledningen erbjuds handledarbyte.
- *Uppsats* med handledning, samt psykoterapiforskning och utvärderingsmetoder.

- *Examination*, som kan vara såväl muntlig som skriftlig. Om tentamina underkänts finns möjligheter till om- eller resttentamen.

Vetenskapsteorin samt uppsatshandledning sköts av disputerad lärare. En disputerad lärare är formell examinator för hela utbildningen.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Vid S:t Lukas finns en kärngrupp av lärare, anställda inom S:t Lukas förbund och föreningar, med följande sammansättning:

En disputerad lektor med 70 procent anställning, varav 50 procent undervisning, som också är leg. psykoterapeut med lärar- och handledarkompetens samt psykoanalytiker, fyra leg. psykoterapeuter med handledarkompetens som också är kursansvariga, (vardera 20 procent), 15 leg. psykoterapeuter med lärar- och handledarutbildning, varav en är teol. licentiat.

Principbeslut har fattats om ytterligare en lektorstjänst (50 procent) för undervisning och forskning.

Utöver kärngruppen av lärare deltar också tre professorer, varav två legitimerade psykoterapeuter och en psykoanalytiker, tre disputerade psykoanalytiker med handledarkompetens, en fil. licentiat som är leg psykoterapeut med handledarkompetens samt nio leg. psykoterapeuter med handledarkompetens i undervisningen. Dessa deltar som lärare både i den treåriga utbildningen och enligt planerna även i den femåriga utbildningen.

Därutöver finns ett stort antal internt och externt rekryterade handledare.

Lärare och handledare anställda vid S:t Lukas mottagningar har egen fortbildning dels genom egen handledning på arbetsplatsen dels genom centralt ordnade fortbildningsdagar. Särskilda medel för utvecklingsinsatser för lärare och handledare har avsatts. Övrig fortbildning sker på lärarnas egna initiativ och bekostas vanligtvis av lärarna, men de kan också få bidrag från förbundet.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

S:t Lukas psykoterapiutbildning utvecklades på 1940-talet och de första diplomerna utfärdades 1950. Förbundets långa utbildningstradition inom området samt den samlade organisationens institutionella bredd utgör goda förutsättningar för verksamhetens långsiktiga och stabila karaktär.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Verksamheten vilar på en klart uttryckt idé. En översyn av program för kvalitetssäkring pågår. Kvaliteten på kurserna säkerställs genom kursrådets huvudsakliga uppgift samt genom lärarnas och handledarnas diskussioner om olika frågor som är relaterade till utbildningen. Studenternas synpunkter på utbildningen behandlas genom det som framkommit vid de kontinuerliga skriftliga evalueringarna.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Något organiserat samarbete med andra institutioner sker ej. Det är de personliga kontakterna som ger upphov till olika samarbeten. Uppbyggnad av forskningsanknytningen pågår. För närvarande skissas på ett forskningsprogram som bl.a. ska innehålla dokumentation av S:t Lukas historia och analys av rapporter i utbildningsverksamheten, empiriska undersökningar om tröst i psykoterapi och självvård samt forskning om unga vuxna i psykoterapi. Detta sker i samarbete med en professor emeritus i psykologi från Uppsala universitet och en professor i omvårdnad vid Umeå universitet.

S:t Lukas ingår tillsammans med de teologiska institutionerna vid Uppsala och Lunds universitet, Teologiska högskolan i Stockholm och Ersta Sköndal högskola i ett nätverk för självvård, livstolkning och hälsa.

Internationalisering

De internationella kontakterna är svaga men under uppbyggnad. De studerande på påbyggnadsutbildningen genomför en veckas seminarier vid Tavistock Clinic och Westminster Pastoral Foundation i London.

De studerandes medverkan

Varje kurs har ett kursråd, där de studerande deltar med två representanter. De studerande kommer också att ingå i den nya institutionsstyrelsen som är under utveckling.

Infrastruktur

Utbildningarna bedrivs i Stockholm, Göteborg och Lund. Utbildningen i Stockholm bedrivs i centralt belägna lokaler. (Sakkunniggruppen har ej

besökt utbildningarna i Göteborg och Lund.)

De huvudsakliga biblioteksresurserna finns vid enheten i Stockholm, där utbildningen startade. Boksamlingen omfattar cirka 3 000 titlar och utgörs av utvald litteratur inom områdena utvecklingspsykologi, psykoanalytisk teori och metodik samt psykiatri. På CD-rom finns tillgång till ett antal tidskrifter. Över internet finns tillgång till samtliga universitetsbiblioteks-kataloger.

Sammanfattande bedömning

S:t Lukas är en av de äldsta utbildningsanordnarna inom det psykoterapeutiska området. Utbildningen karaktäriseras av en egen profil genom att även livsåskådningsfrågor ingår. S:t Lukas är också den utbildningsanordnare som har den största omfattningen på utbildningen. De starkaste sidorna är den kliniska förankringen, en lång tradition av att ge utbildning samt ambitionen att hålla ihop utbildningarna på de olika orterna. En fast sammanhållen lärarstab ger stabilitet och långsiktighet till utbildningen. Den kontinuerliga kontakten mellan lärare och handledare gör det möjligt att integrera teori och praktik i utbildningen. De studerande förefaller få gehör för sina synpunkter på utbildningen.

Studenterna deltar ej i mottagningarnas konferenser annat än om de gjort en speciell överenskommelse med mottagningen om detta.

Utbildningarna har en väl utvecklad organisation men forsknings-anknytningen är svag och ej formaliserad.

Varken den treåriga eller den femåriga utbildningen har krav på arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning under utbildningstiden. Den treåriga utbildning som bedrivs är genomgående tillfredsställande, utom då det gäller nämnda brister i handledningsmomentet.

Enbart grupphandledning är ej tillfyllest då den utbildning som bedrivs handlar om individualterapi.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås för den treåriga utbildningen av följande skäl (bedömningen gäller samtliga orter):

- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- det saknas krav på individuell handledning,

- den studerande har enbart två handledningsfall varav oftast bara ett hinner avslutas.

För att uppnå examensrätt måste utbildningsanordnaren ansvara för att utbildningen förändras på ovanstående punkter. Förändringarna ska göras så att de överensstämmer med de kvalitetskrav som anges angående handledning under kriteriet Utbildningens inriktning, organisation och omfattning.

Sakkunniggruppen finner bristerna för den treåriga utbildningen vara av det slag att kompletteringar kan göras på ovannämnda punkter till Högskoleverket inom sex månader.

Sakkunniggruppen föreslår vidare att ansökan om examensrätt avslås för den femåriga utbildningen av följande skäl:

- det krävs ej grundläggande psykoterapiutbildning för att antas till utbildningen, vilket medför att den blivande psykoterapeuten får för lite inblick i psykiatrisk problematik och kunskap om andra psykoterapiformer,
- det saknas krav på två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård före utbildningen startar,
- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- det saknas krav på individuell handledning.

För den femåriga utbildningen finns en åldersgräns som inte är förenlig med behörighetskrav för offentliga utbildningar.

Sakkunniggruppen rekommenderar att S:t Lukas ser över

- dokumentation av behörighetsregler för antagning,
- utformningen av utbildningsplan /kursplan,
- forskningsanknytningen,
- internationaliseringen av utbildningen.

Svenska Föreningen för Klinisk och Experimentell Hypnos (SFKEH)

Vid besöket, som ägde rum den 18 december 1998, deltog från sakkunnigruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson, Siv Boalt Boëthius och Bo Sigrell samt från Högscoleverket Iréne Häggström.

Svenska Föreningen för Klinisk och Experimentell Hypnos ansöker om examensrättigheter för påbyggnadsutbildning i psykoterapi med hypnos som komplement, totalt 80 poäng.

I kompletteringsbrev ansöks om att den utbildning som startade 5 juni 1998 och som avslutas i december 2001 ska stå under Högscoleverkets tillsyn.

Organisation och ledning

Föreningen grundades 1966. Dess syfte är att främja den vetenskapliga utvecklingen av klinisk och experimentell hypnos. I detta ingår bl.a. att stödja forskning och utbildning inom området samt att ge ut en professionell tidskrift. En styrelse håller samman föreningens verksamhet och årsmötet är dess högsta beslutande organ. Föreningens verksamhet sker till största del i de regionala kretsarna som har egna styrelser. Tillsammans med Riksföreningen anordnar kretsarna utbildningar regionalt.

Bland föreningens cirka 800–900 medlemmar återfinns legitimerade läkare, psykoterapeuter, psykologer sjuksköterskor och tandläkare. Studerande är också medlemmar i föreningen.

Föreningen har givit hypnoskurser sedan verksamheten startade och grundläggande psykoterapiutbildning sedan slutet av 1970-talet. Den första fyraåriga påbyggnadsutbildningen med hypnosterapi startade 1994.

För utbildningen ansvarar en kursansvarig samt utbildningskollegiet som förutom examinator och utbildningsansvarig består av fyra lärare.

Nuvarande verksamhet

Föreningen bedriver påbyggnadsutbildning i psykoterapi, 60 poäng, med hypnosterapi som komplettering, 20 poäng. Huvudsaklig studieort är Göteborg. Utbildningen ges också i Stockholm och Uppsala.

Antal sökande och antagna vid de två senaste antagningarna:

	1994	1998
Antal sökande	35	40
Antal antagna	29	30

Inom kretsarna ges grundutbildning i hypnos del ett och del två, en längre hypnosterapi (fyra–fem terminer), fördjupningskurser, öppna seminarier samt kurser i smärtlindring.

Behörighet och antagning

För antagning till utbildningen uppges samma behörighetskrav som för de statliga utbildningarna. Ytterligare villkor för antagning är:

- att den sökande har deltagit i grundkurs i hypnos del ett och två arrangerad av SFKEH eller annan motsvarande kurs omfattande 64 undervisningstimmar,
- att den sökande måste ha ett intyg från arbetsgivaren om att den studerande under utbildningstiden kommer att ha arbetsuppgifter av psykoterapeutisk karaktär och att de psykoterapeutiska arbetsuppgifterna medger möjlighet att tillämpa de metoder som lärs ut under utbildningen,
- att den sökande har medlemskap i föreningen.

Antagning sker efter intervju där personlig lämplighet, motiv att söka just denna utbildning samt studiemotivation bedöms.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Utbildningen vilar på psykodynamisk grund. Hypnos ingår under hela utbildningen och i varje moment.

Kursansvarig i Göteborg ansvarar för kursuppläggningsen och för kontakten mellan de olika utbildningsorterna.

Omfattningen av timantalet för lärarledd teori understiger kraven för de statliga psykoterapeututbildningarna medan kraven för handledning och egen terapi överensstämmer med dessa.

Utbildningen innehåller följande moment:

- *Teori.* De olika undervisningsformerna är storgruppsseminarier, tvärgruppsseminarier och studiegrupper. Två storgruppsseminarier

per termin, totalt fyra till fem dagar i Göteborg eller Stockholm. Storgruppsseminarierna innehåller 30 undervisningstimmar per termin. Undervisningen bedrivs antingen som föreläsningar, seminarier eller lärarledd teknikträning. Vid storgruppsseminarierna deltar de fyra huvudlärarna samt utbildningsansvarig, som står för integration och kontinuitet. En av de fyra dagarna kan bestå av tvärgruppsseminarium, som kan ligga i anslutning till storgruppsseminarierna. Då medverkar alltid en av de fyra huvudlärarna. Totalt garanteras 60 timmar undervisning i tvärgrupp. Studiegrupperna med fyra till sex studenter i varje grupp äger rum på hemorten och ska omfatta minst femtio timmar per termin i studiegrupperna. En lärare är närvarande åtta av dessa femtio timmar. Om studerandegruppen så önskar eller någon av lärarna eller utbildningskollegiet bedömer det nödvändigt tilldelas ytterligare lärarresurser mot extra kostnad. I studiegrupperna diskuteras litteratur samt genomförs hypnosövningar. Totalt får studenterna minst 240 timmar lärarledd undervisning samt 56 timmar med resursläraren i studiegruppen.

Den fasta lärargruppen träffar studenterna en hel dag per termin.

Utbildningsansvarig är med och lyssnar när de externa lärarna undervisar.

- *Handledning*, som kan ske i grupp eller individuellt. Den studerande möter två till tre patienter och en eller två handledare under utbildningstiden. Metoder för hypnos ska alltid användas i minst ett av fallen. Den studerande väljer själv handledare, som ska godkännas av ledningen. Minst tre möten mellan handledare och examinator (eller kursansvarig) ska äga rum under handledningsperioden, men det förekommer inga gemensamma handledningsseminarier. Handledarna inbjuds till de öppna seminarierna.
- Vetenskapsteori, 14 poäng varav *uppsatsen* omfattar fyra poäng. Uppsatsen diskuteras i studiegrupperna och godkännas av examinator. Opponent förekommer ej.
- Kunskapskontroll, som sker i tvärgrupperna. Individuell *examination* på kurslitteraturen sänds in terminsvis till utbildningsansvarig. Var fjortonde dag sänder studenterna grupprotokoll från studiegrupperna till utbildningsansvarig, som avgör om rapporteringen är tillfredsställande. Studenterna ska skriva ner både reflektioner över litteraturen, praktiska erfarenheter och hur praktik och teori kan integreras. Om protokollen inte kan godkännas får de studerande komplettera eller göra om.

Formellt ansvarig examinator för hela kursen är en docent vid Göteborgs universitet. Examinationen på litteraturen kan delegeras till fasta lärare och examination av handledningsmomentet till handledarna i samråd med de fasta lärarna. Ansvaret kan delegeras till ledningen. Examinator kontrollerar kursplan och litteratur.

Den kliniska delen examineras dels kontinuerligt i handledningen och i tvärgrupperna, dels i form av de studerandes behandlingssammanfattningar.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Föreningen har ej några fast anställda lärare. Samtliga lärare är legitimerade psykologer och/eller psykoterapeuter. En grupp av fyra lärare följer de studerandes utveckling i övningsseminarier. Två av lärarna i utbildningskollegiet ingår i den fasta gruppen lärare. I utbildningskollegiet ingår också examinator för hela kursen. Därutöver engageras specialister som föreläsare vid enstaka tillfällen.

Lärarna ansvarar för sin egen kompetensutveckling. Resurslärarna och handledarna bjuds in till storgruppsseminarierna, men bekostar själva eventuella rese- och övernattningskostnader.

Handledare ska vara legitimerade psykoterapeuter och ha handledarutbildning. Det framhålls som önskvärt att de ska ha kunskap om och helst praktisk erfarenhet av psykoterapi med imaginativ metodik. Alla handledare kontrakteras för hela utbildningsperioden.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

Hittills har en fyraårig psykoterapeututbildning genomförts. Den andra pågår för närvarande.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Kursvärderingar, som kan vara anonyma, genomförs dels efter varje termin, dels efter hela kursen. Sammanställningar görs därefter av värderingarna. Kritik ska framföras i studiegrupperna. Varje studiegruppsprotokoll innefattar också värderingar av utbildningen.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Forskningsanknytning förekommer ej förutom genom föreningens egen forskningsgrupp.

Internationalisering

Utbildningsansvarig och flera av de andra lärarna arbetar internationellt inom föreningen. Europeiska kongresser hålls vart tredje år. Internationella psykoterapikonferenser hålls också vart tredje år, dock ej sammanfallande med de europeiska. Gästföreläsare kommer från bl.a. USA och England. Studenterna har möjlighet att träffa dessa vid storgruppsmöten. Föreningen deltar i ett internationellt projekt – ”Building bridges of understanding” – som går ut på att stödja östlänternas uppbyggnad av psykoterapi. Två internationella tidskrifter är knutna till föreningen.

Studerandemedverkan

Studerandemedverkan sker informellt t.ex. genom förslag på litteratur, kursinnehåll och lärare.

Infrastruktur

Den teoretiska utbildningen i Göteborg äger rum i Tandläkarföreningens lokaler. I Stockholm hyrs lokaler på Danderyds sjukhus. Tillgång till biblioteket finns vid psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet genom examinator.

Sammanfattande bedömning

Hela utbildningen styrs centralt av en utbildningsansvarig och ansvarsfördelningen är oklar. Utbildningen är mycket löst sammanhållen och ställer stora krav på studenternas egna initiativ.

Den lärarledda undervisningen omfattar betydligt färre timmar än motsvarande moment vid den statliga utbildningen. Genom att handledarna inte träffas i regelbundna möten och att lärarna träffas mycket sporadiskt blir integreringen av de olika momenten i utbildningen alltför svag. Utbildningen vid de olika orterna är mycket löst sammanhållen. Studentrepresentation saknas i ledningen av utbildningen.

Sakkunniggruppen anser att utbildningen inte uppfyller kravet på högskolemässighet, såsom det uttrycks i kvalitetskriterierna. Utbildningen har alltför starka brister på samtliga de fyra kriterier som sakkunniggruppen anger som huvudkriterier.

Svenska institutet för holistisk psykoterapi och psykoanalys

Vid platsbesöket, som ägde rum den 11 december 1998, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson och Bo Sigrell, från referensgruppen Ingegerd Bäcklund samt från Högskoleverket Iréne Häggström.

Organisation och ledning

Svenska föreningen för holistisk psykoterapi och psykoanalys bildades 1968 och är ansluten till International Federation of Psychoanalytic Societies och sedan 1998 till International Psychoanalytic Association. Föreningen är en intresseförening för psykoanalytiker och utbildningskandidater (studerande) och består för närvarande av 47 psykoanalytiker och 25 utbildningskandidater. I föreningens styrelse sitter förutom ordförande och sekreterare bl.a. ordförande för fyra olika utskott.

Vid föreningens utbildningsinstitut bedrivs utbildning av psykoanalytiker. Institutet leds av ett kollegium f.n. bestående av fem utbildningsanalytiker (lärare med handledarkompetens och rätt att ha studerande i utbildningsanalys). Kollegiet leder och utvecklar utbildningen. Det är också kollegiet som antar, examinerar och avskiljer studenter. Behörighet som psykoanalytiker utfärdas av styrelsen efter godkännande av utbildningen från kollegiet.

De studerande är fullvärdiga medlemmar med rösträtt på förenings- och årsmöten. Varje utbildningsgrupp har en representant i styrelsen. De studerande deltar ej i enskilda studerandeärenden, ej heller i en del övriga frågor. I större frågor som gäller utbildningspolicy fattas beslut gemensamt av styrelsen och institutets kollegium.

En etiknämnd finns inrättad för överklagan och avrådan.

Nuvarande verksamhet

Institutet antar cirka 10 kandidater vart fjärde år.

Antal sökande och antagna vid de två senaste antagningarna:

	1991	1995
Antal sökande	50	44
Antal antagna	9	11

För närvarande finns 24 kandidater varav 10 går i den femåriga seminarieutbildningen och arbetar med analysander (klienter) under handledning. De övriga slutför de handledda analyserna och arbetar med uppsatsen.

Utbildningen står genom regeringens beslut i juni 1997 under statlig tillsyn till utgången av juni månad 1999.

Behörighet och antagning

Behöriga att söka utbildningen är legitimerad läkare eller legitimerad psykolog. Institutet kan ge dispens från dessa krav om den sökande har tillräcklig högskolemässig kompetens. Erfarenhet från behandlingsarbete har bedömts mycket väsentlig. Antagning sker efter intervjuer av två olika intervjuare vid fyra tillfällen och därefter diskussioner i kollegiet.

För att få behörighet som psykoanalytiker krävs, förutom godkänd utbildning, psykoanalys hos utbildningsanalytiker och två års arbete inom psykiatrisk eller barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Den psykoanalytiska utbildningen omfattar minst sju till åtta år. Institutets kollegium är ansvarig för samordningen av utbildningen. Kursplaner fastställs av kollegiet och kursledningen, som är ett av institutets utskott. Det består av fyra lärare varav två sitter i kollegiet. Förändringar i kursplanerna påverkas av lärarnas och de studerandes åsikter.

Kollegium, kursledning och lärare träffas en gång per år. Dessutom träffar kursledningen de enskilda lärarna vid behov för kursplanering. Totalt tio lärare handhar både teori och klinisk verksamhet. Utbildningen sker på kvällstid.

Ett internt handledarseminarium hålls en gång per år. S.k. torsdagsseminarier hålls en till två gånger i månaden. Större seminarier som sträcker sig över två dagar hålls en gång per termin.

Den teoretiska utbildningen, handledningen och den egna psykoanalysen är mer omfattande för denna utbildning än vad kraven anger för den statliga psykoterapeututbildningen. Kraven för uppsatsen, som kommer

som sista moment i utbildningen, är också avvikande från den statliga utbildningen.

Utbildningen innehåller följande moment:

- *Teoriseminarier* en kväll per vecka, tre till fyra timmar varje gång i fem år.
- Individuell *handledning* med tre handledningsfall och tre olika handledare. Studenten väljer patienter tillsammans med handledare.
- Ett forskningsavsnitt som består av tio timmar vetenskapsteori samt 15 timmar handledning i hur man skriver psykoanalytisk *uppsats*. Seminarier hålls för uppsatsskrivning. Uppsatsarbetet omfattar cirka tio poäng. Uppsatsen ska vara publicerbar och färdig senast fyra år efter det att utbildningen är avslutad. Den färdiga uppsatsen läggs fram för kollegiet för slutlig bedömning. Efter kollegiets möte ska den presenteras och diskuteras vid ett föreningsmöte. Det finns ej krav på att uppsatshandledarna ska vara disputerade.
- *Examination*, som består av obligatorisk närvaro vid seminarierna. Den som är frånvarande får ersättningsuppgifter att redovisa skriftligt. Varje elev examineras på varje kurs och godkänns eller underkänns av läraren efter varje avslutad kurs. Varje lärare avger dessutom en bedömning av kandidaten till kursledningen. De tre handledarna som följer det kliniska arbetet varje vecka är en del av evalueringen – examinationen. Handledarna har ett gemensamt möte per år för en gemensam evaluering. Vid en årlig evaluering i kollegiet med de tre handledarna för de tre fallen görs en bedömning av varje kandidats kliniska kompetens och utveckling. Den slutliga examinationen görs av kollegiet i samband med examinationen av den kliniska uppsatsen. Det finns ej någon disputerad examinator för hela utbildningen.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Lärare och handledare är i allmänhet utbildningsanalytiker i privat verksamhet med egna mottagningar. De är antingen legitimerade läkare med specialitet i psykiatri eller legitimerade psykologer, samtliga med psykoanalytisk utbildning och flertalet med handledarutbildning. Bland lärarna finns tre disputerade och tre doktorander.

Föreningen inbjuder gästföreläsare. Övrig kompetensutveckling av lärarna sker på eget initiativ och med egen ekonomi. All planering och

utveckling av undervisningen bygger på idealitet. Vidareutbildningsaktiviteten hos lärarna är hög.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

Utbildningsverksamheten har pågått sedan 1968 och föreningen har därmed en 30-årig erfarenhet av utbildning. Flera personer har kontinuerligt deltagit i ledningen och utvecklingen av utbildningen.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Tillsammans med svenska psykoanalytiska föreningens utbildning har ett omfattande utvärderings- och kvalitetssäkringsprojekt genomförts. Utredaren fick i uppdrag att genomföra olika studier rörande det avtal som hälso- och sjukvårdsnämnden i Stockholm tecknat med de två psykoanalytiska föreningarna angående bidrag till patienter i analys. Utredningen betonar att patienterna fått en kvalificerad behandling, som varit framgångsrik utifrån perspektivet patienttillfredsställelse.

De studerande ger skriftliga kursvärderingar efter varje kurs. Kursvärderingen tillställs kursledningen och blir vägledande inför nästa kurs. Det förekommer ej anonyma kursvärderingar.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Den forskning som pågår inom föreningen presenteras i internationella och svenska psykoanalytiska och psykoterapeutiska tidskrifter, på kongresser och seminarier samt i bokform. Det finns inte några formella avtal om samarbete med andra institutioner men genom personanknytning har institutet samarbete med Stockholms och Aarhus universitet.

Internationalisering

Föreningen har nära kontakter med internationella analytiker, som leder seminarier med föreningens medlemmar och de studerande. Huvudredaktionen för den internationella föreningens tidskrift International Forum of Psychoanalysis består av medlemmar i föreningen.

Studerandemedverkan

Kursledningen har möten minst en gång årligen med seminariegrupperna då de studerande har möjlighet att diskutera utbildningen. Denna möjlighet finns också vid den skriftliga utvärderingen av varje separat kurs. Dessutom kan de studerande framföra sina synpunkter på utbildningen vid kursledningens enskilda samtal med varje student. Det sker minst två gånger under seminarieperioden.

Infrastruktur

Institutets teoretiska utbildning bedrivs i en tvårumms kontorslokal i Stockholm. Den kliniska delen bedrivs på privata mottagningar, patientarbetet på kursdeltagarnas egna mottagningar och handledningen på terapifallen på handledarnas mottagningar.

Lokalerna inrymmer ett mindre bibliotek, som består av ett exemplar av all kurslitteratur, den viktigaste psykoanalytiska litteraturen och psykoanalytiska tidskrifterna. Det finns f.n. ej någon möjlighet till sökning av litteratur via dator.

Sammanfattande bedömning

Utbildningen är seriös och omfattande och det finns en kompetent lärargrupp. Organisationen av utbildningen är tydlig, med styrelse, utskott, kollegium och kursledning. Kursledningen står för stabilitet i verksamheten. Utbildningen verkar å andra sidan vara uppbyggd på de enskilda avsnittens föreläsare.

Kompetensen hos de studerande, som hittills har antagits har varit mycket hög. I de två senaste grupperna har det varit sju av tio respektive fyra av tio legitimerade psykoterapeuter som antagits till utbildningen.

Det finns ej några formaliserade behörighetskrav men de flesta som antas är leg. läkare eller psykologer. Även andra personer som bedöms lämpliga som psykoanalytiker antas.

Trots den långa och gedigna psykoanalytikerutbildningen saknas inslag som bör ingå i en psykoterapeututbildning. Bl.a. saknas krav på klinisk förankring – både före utbildningens start och under det att utbildningen pågår – till den verksamhet för vilken man utbildar sig. De flesta arbetar dock under utbildningstiden vid egna psykoterapimottagningar. Det saknas också krav på grundläggande psykoterapeutisk utbildning för att antas till utbildningen.

Examinationen är bristfällig. Utbildningen i vetenskapsteori och handledningen i det vetenskapliga arbetet är enbart inriktad på psykoanalytisk vetenskapsdefinition. Handledarna på uppsatsarbetet är inte disputerade. Examinationsansvaret kan ej handhas kollektivt av en styrelse utan måste handhas av *en* disputerad person. En svaghet är också att föreningen är så liten att den studerandes egen psykoanalytiker måste användas som lärare.

Formella lärarträffar sker enbart en gång om året.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås av följande skäl:

- det krävs ej grundläggande psykoterapiutbildning för att antas till utbildningen, vilket medför att den blivande psykoterapeuten får för lite inblick i psykiatrisk problematik och kunskap om andra psykoterapiformer,
- det krävs ej två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård före utbildningen,
- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- uppsatsen som genomförs under utbildningen motsvarar ej kraven för tio poäng, ej heller formerna för presentation.

För att uppnå examensrätt måste utbildningsanordnaren ansvara för att utbildningen förändras på ovanstående punkter. Förändringarna ska göras så att de överensstämmer med de kvalitetskrav som framgår av de kriterier som används vid bedömningen.

Därutöver rekommenderar vi att institutet

- utformar en etappgång efter 60 poäng, med ett innehåll som motsvarar den statliga psykoterapeututbildningen,
- breddar innehållet i forskningsavsnittet så att det innehåller såväl kvantitativa som kvalitativa metoder,
- ser över examinationen, även för uppsatsen som ska vara offentlig,
- utser disputerad examinator för hela kursen.

Svenska institutet för kognitiv psykoterapi

Vid platsbesöket, som ägde rum den 1 december 1998, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson, Siv Boalt Boëthius och Bo Sigrell, samt från Höskoleverket Iréne Häggström.

Organisation och ledning

Institutet, som tillkom 1995, är ett privat institut som bedriver både utbildning och psykoterapeutisk mottagning. Den kognitiva psykoterapi-form som institutet står för introducerades i Sverige i början av åttio-talet av institutets grundare.

Höstterminen 1996 startade regelbunden utbildning på såväl grundutbildnings- som påbyggnadsnivå i kognitiv psykoterapi samt handledarutbildning.

Verksamheten drivs i form av ett aktiebolag. Styrelsen består av ordförande (som också är utbildningsledare), fyra av de fasta lärarna, institutets sekreterare samt en studeranderepresentant. Styrelsen träffas cirka en gång i månaden för planering av undervisningen och diskussion av policyfrågor. Uppbyggnad pågår av en instans för överklagande av beslut som rör de studerande.

Institutet leds av två personer – en föreståndare (100 procent), professor emeritus i psykiatri vid Umeå universitet, leg. psykoterapeut och handledare samt en utbildningsledare (70 procent) som är docent i medicinsk psykologi vid Umeå universitet, leg. psykoterapeut, handledare och leg. psykolog. För de administrativa arbetsuppgifterna ansvarar institutets sekreterare (70 procent).

Nuvarande verksamhet

Institutet ger grundläggande utbildning i psykoterapi, 30 poäng, påbyggnadsutbildning i kognitiv psykoterapi, 60 poäng samt handledarutbildning, 30 poäng. Dessutom ges fyra 50-timmars orienteringsutbildningar på olika orter i Sverige.

Antal sökande och antagna vid de två senaste antagningarna för psykoterapeututbildningen:

	vt 1997	ht 1998
Antal sökande	41	49
Antal antagna	24	25

Vid institutet finns totalt cirka 120 studerande inklusive sex handledarstuderande.

Behörighet och antagning

Institutet anger samma behörighetsregler som tillämpas vid de statliga utbildningarna. Som särskild behörighet anges att sökande som genomgått grundutbildning med annan inriktning än kognitiv psykoterapi måste ha genomgått en 50-timmars orienteringskurs i kognitiv psykoterapi.

Före antagning till respektive utbildning sker en personlig intervju med de sökande.

De sökande rangordnas utifrån en samlad bedömning som bygger på meriter och personliga egenskaper.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Den typ av kognitiv psykoterapi som institutet företräder är en integrerande psykoterapiform. I samtliga utbildningar löper teoriundervisning, handledning och egenterapi parallellt. Teoriundervisningen är förlagd till en dag varannan vecka.

Lärarna träffas i kollegium en gång i månaden. Institutets handledare har en informell träff en gång i månaden.

Omfattningen av timantalet för lärarledd teori, handledning och egen terapi överensstämmer med kraven för den statliga psykoterapeututbildningen.

Utbildningen innehåller följande moment:

- *Teoriundervisning* (föreläsningar och seminarier),
- *Handledning*, som sker i grupp om tre studenter utifrån videobandade terapisesioner. Den stora majoriteten av de studerande får utbildningspatienterna från sina respektive psykiatriska mottagningar eller motsvarande, men de kan även få sina patienter genom institutets verksamhet. Förutom de två till tre utbildningspatienter, som varje

student möter, deltar de i diagnostiska bedömningar av ytterligare två till tre patienter. Studenten träffar enbart en handledare under utbildningstiden.

- *Uppsats*, vetenskapsteori och forskningsmetodik, som omfattar totalt 13 poäng. Uppsatserna försvaras inför hela kursen under sista terminen. Opposition på uppsatsarbete ingår. Alla handledare på uppsatserna är inte disputerade men examinator är disputerad. Dispens från momentet forskningsmetodik och uppsatsarbete kan beviljas till disputerade studenter.
- *Examination*, som sker bl.a. i form av skriftliga duggor, muntliga tentamina och gruppredovisningar i samband med seminariearbeten.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Förutom föreståndaren och utbildningsledaren är ett antal lärare med olika tjänstgöringsgrad knutna till institutet. De är kontrakterade per kurs. Totalt nio deltidsanställda lärare utgör den fasta lärarkåren. Två är filosofie doktorer, två meriterar sig för närvarande för docentur och två är doktorander. Samtliga är legitimerade psykoterapeuter och sju är utbildade handledare medan två genomgår handledarutbildning.

Därutöver anlitas externa lärare med speciell kompetens för olika utbildningsmoment. Dessa kommer huvudsakligen från Uppsala och Stockholms universitet.

För lärarnas kompetensutveckling anordnar institutet seminarier med utländska forskare. Kompetensutveckling sker också genom deltagande vid världskongresser. Lärarna får bekosta dessa resor själva men de kan få hjälp med nödvändig administration.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

Hittills har tre grundutbildningar och en påbyggnadsutbildning genomförts. Ytterligare utbildningar pågår. Institutet räknar med att starta en ny kurs var tredje termin. Det finns en plan för fortsatt verksamhet och allteftersom fler befattningshavare kompletterar sina utbildningar räknar man med att kunna knyta flera fasta medarbetare till institutet.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Muntliga och skriftliga utvärderingar görs i slutet av varje termin för samtliga kurser. De skriftliga utvärderingarna kan ske anonymt. Utvärderingarna görs gruppvis eller individuellt.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Forskning förmedlas i hög grad till de studerande. Några av institutets lärare är engagerade i externa projekt. Studenterna deltar i de seminarier och workshops som anordnas med gästföreläsare några gånger per termin.

Internationalisering

Institutet har ett omfattande internationellt kontaktnät. Gästföreläsare inbjuds regelbundet, cirka två gånger per termin, till institutet. Utbildningsansvarig har internationella uppdrag och kontakt med utländska universitet. Övriga lärare deltar också i internationella konferenser.

Studerandemedverkan

Studeranderepresentant finns i styrelsen. Instans till vilken de studerande kan överklaga håller på att byggas upp. Varje kurs har en studeranderepresentant. De deltar i sammanträden med lärare och ledning.

Infrastruktur

Verksamheten bedrivs i förhyrda lokaler vid Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm. Lokalerna omfattar både större och mindre konferenslokal med audiovisuell utrustning, videotek, samt ett antal expeditioner för handledning och grupparbeten. Institutet är kopplat till Internet och har egen hemsida. Biblioteket är under uppbyggnad och uppkoppling till litteraturdatabaser pågår. Det finns två datorer med tillgång till gängse statistikprogram och specifika analysprogram.

Sammanfattande bedömning

Institutet bedriver en väl tillfredsställande utbildning med stark forskning-sanknytning och internationalisering. Lokalerna är välfungerande och har god videoutrustning med ett videotek samt ett ganska litet bibliotek men med möjlighet till litteratursökning på dator. Institutet förefaller ha funnit sin form trots att det är relativt nystartat. Det finns entusiastiska och långsiktiga planer för dess fortsatta verksamhet. De internationella kontakterna är omfattande. De flesta lärarna deltar i internationella kongresser med egna föredrag.

En brist i utbildningen är att de studerande enbart har grupphandledning och dessutom träffar endast en handledare under utbildningstiden. Även om den kognitiva terapiformen inte arbetar med begreppen överföring och motöverföring anser sakkunniggruppen att det är viktigt att den som kommer att bedriva individualterapi i någon form också har erhållit individuell handledning.

Flertalet av de studerande har två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård innan de börjar utbildningen samt arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning på halvtid under studiernas gång. Det sistnämnda är dock ej ett krav, vilket gör att den studerande kan fullfölja utbildningen och enbart se de fall som den studerande arbetar med under handledning.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås av följande skäl:

- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- enbart grupphandledning ges,
- den studerande möter enbart en handledare.

För att uppnå examensrätt måste utbildningsanordnaren ansvara för att utbildningen förändras på ovanstående punkter. Förändringarna ska göras så att de överensstämmer med de kvalitetskrav som anges angående handledning under kriteriet Utbildningens inriktning, organisation och omfattning.

Sakkunniggruppen finner bristerna vara av det slag att kompletteringar kan göras på ovannämnda punkter till Högskoleverket inom sex månader.

Därutöver rekommenderar sakkunniggruppen att institutet

- ser över utformningen av utbildningsplaner/kursplaner.

Svenska psykoanalytiska föreningen

Vid platsbesöket, som ägde rum den 21 januari 1999, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson och Siv Boalt Boëthius samt från Höskoleverket Iréne Häggström.

Organisation och ledning

Svenska psykoanalytiska föreningen startade sin verksamhet 1934. Föreningens syften är att

- stimulera den vetenskapliga utvecklingen och debatten inom psykoanalysen,
- svara för utbildningen av psykoanalytiker,
- verka för psykoanalysens ställning i samhället som vetenskap och behandlingsmetod.

Den psykoanalytiska verksamheten består av mottagning för psykoanalys, utbildning samt vetenskaplig verksamhet.

Föreningen har 170 medlemmar och 30 kandidater under utbildning. Dess beslutande organ är årsmötet.

Utbildningen startade under 1940-talet då den organiserades i liten skala. I början av 1950 etablerades en treårig utbildning. 1978 utökades utbildningstiden till den nuvarande fyraåriga utbildningen, vilket är den tid som seminarierna pågår.Handledningsfallen pågår efter det att seminarierna har avslutats och den totala utbildningstiden omfattar totalt sex till sju år

År 1967 inrättade föreningen ett särskilt utbildningsinstitut som ansvarar för utbildningen av psykoanalytiker. Institutet har det överordnade ansvaret för alla utbildningsfrågor i enlighet med stadgarna. Utbildningsinstitutet har en styrelse som består av institutets ordförande, sekreterare, ordföranden för fem olika kommittéer – som har hand om utbildningens olika moment – samt en representant för de studerande. Ett kansli med två deltidsanställda svarar för löpande verksamhet.

En etiknämnd finns inrättad för överklagan och avrådan.

Nuvarande verksamhet

Institutet antar cirka tio kandidater vartannat år. För närvarande deltar 19 kandidater i utbildningen.

Antal sökande och antagna vid de två senaste antagningarna:

	1995	1997
Antal sökande	85	72
Antal antagna	10	10

Vid sidan om den regelbundna psykoanalytikerutbildningen ges specialistutbildning i barn- och ungdomsanalys samt handledarutbildning.

Utbildningen står genom regeringens beslut i juni 1997 under statlig tillsyn till utgången av juni månad 1999.

Behörighet och antagning

Behörig att antas är den som uppfyller de allmänna behörighetskraven i högskoleförordningen samt är legitimerad läkare eller legitimerad psykolog. Även andra genomgångna utbildningar kan ibland komma ifråga för behörighet. Antagning sker efter intervjuer av två personer vid två olika tillfällen. Antagningen sköts av en särskild antagningskommitté. Det finns möjligheter att överklaga antagningsbeslutet.

I de fall då den sökande inte har en grundläggande utbildning i psykoterapi förbinder man sig vid antagningen att skaffa det under utbildningens gång.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Utbildningen bygger på psykoanalytiska metoder och teorier. Diagnostiken innebär psykoanalytisk diagnostik som är kopplad till terapiformen. Seminarierna för barnanalytikerutbildningen är öppna för de studerande. De studerande kan välja två valfria kurser omfattande totalt tjugo timmar.

Det finns en seminariekommitté som kontinuerligt tillsammans med institutets styrelse diskuterar den teoretiska delen av utbildningen. Dessutom finns institutstyrelsens handledarkommitté som ansvarar för den kliniska grundutbildningen, analys bedriven av de studerande samt för vidareutbildning till handledarkompetens. Kursplan fastställs av institutets styrelse.

Den lärarledda teorin, handledningen och den egna terapin är mer omfattande för denna utbildning än vad kraven anger för den statliga psykoterapeututbildningen. Kraven för uppsatsen är också avvikande från den statliga utbildningen. Uppsatsen skrivs och presenteras under sista terminen.

Utbildningen omfattar fyra års halvtidsstudier och innehåller följande moment:

- *Teoriseminarier*, som pågår under 8 terminer.
- Individuell *handledning* med tre patienter och tre olika handledare. En särskild mottagningsgrupp väljer patienterna. De studerande ska deltaga vid bedömning av nya klienter. Den kliniska delen består dessutom av individuell handledning som omfattar tre patienter och där särskild vikt läggs vid den psykoanalytiska processen.
- Vetenskapsteori och forskningsmetodik ingår i den teoretiska delen som även omfattar ett självständigt genomfört *uppsatsarbete* där den studerande ska visa förmågan att integrera psykoanalytisk teori med egna psykoanalytiska erfarenheter. Uppsatserna tas upp i seminarieform med en opponent och godkänns av examinator. Det finns ej krav på att handledaren eller examinatorn för uppsatsen ska vara disputerad.
- *Examination*, som sker genom att den studerande skriver s.k. papers under utbildningens gång. Dessutom krävs aktivt deltagande i seminarierna. Varje seminarierie examineras av den ansvarige läraren. Den kliniska lämpligheten utvärderas av handledarkommittén vid fyra tillfällen innan kandidaten godkänns av institutets styrelse. Den slutliga examinationen görs av styrelsen. Det finns ej någon disputerad examinator för hela utbildningen.

För att få diplom som psykoanalytiker måste den studerande fortsätta sitt kliniska arbete under handledning minst två till tre år efter avslutad teoretisk utbildning. Hela utbildningen avslutas med ytterligare en uppsats som kan göras först efter all annan utbildning är färdig. Den utgör snarare inträde till föreningen än en uppsats i den gängse akademiska meningen.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Lärarna rekryteras bland föreningens medlemmar. Läsåret 1998/99 fanns sju disputerade lärare, däribland en professor och två docenter. Resterande

lärare är legitimerade psykologer, psykoterapeuter eller läkare som dessutom är psykoterapeuter. Samtliga är utbildade psykoanalytiker.

Lärarna deltar fortlöpande i vetenskapliga seminarier och pedagogiska seminarier. Ett antal högre specialseminarier anordnas också. Utöver seminarieverksamheten, som anordnas av föreningen, ansvarar lärarna för sin egen fortbildning. Föreningen eller institutet försöker dock bidra till deltagande i vissa konferenser. Flertalet lärare har handledarutbildning. Många av dem handleder inom olika psykoterapiutbildningar, såväl statliga som privata.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

Psykoanalytiska föreningen har under lång tid bedrivit utbildning av psykoanalytiker. Det finns en god återväxt av personer som kan driva utbildningen vidare.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Tillsammans med Svenska institutet för holistisk psykoterapi och psykoanalys har ett omfattande utvärderings- och kvalitetssäkringsprojekt genomförts. Utredaren fick i uppdrag att genomföra olika studier rörande det avtal som hälso- och sjukvårdsnämnden i Stockholm tecknat med de två psykoanalytiska föreningarna angående bidrag till patienter i analys. Utredningen betonar att patienterna fått en kvalificerad behandling, som varit framgångsrik utifrån perspektivet patienttillfredsställelse.

Det sker en ömsesidig utvärdering av lärare och kandidater. Både självständiga och gemensamma utvärderingar förekommer. Anonyma utvärderingar av kurser och lärare förekommer också.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

Den forskning som bedrivs sker förutom inom ämnesområdet psykoanalys även inom psykoanalytiskt orienterad psykoterapi. Det finns inte några formella avtal om samarbete med andra institutioner men genom personanknytning har föreningen samarbete med pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet och psykologiska institutionen vid Linköpings universitet. Lärare vid institutets utbildning driver ett flertal forskningsprojekt som är finansierade av forskningsråd eller med landstingsanslag.

Internationalisering

Lärare och kandidater besöker regelbundet internationella europeiska och nordiska konferenser. Internationella gäster bjuds in till vetenskapliga seminarier för lärare och studerande. Både lärare och studerande medverkar med vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter och föreningen ger ut en egen internationell tidskrift.

Studerandemedverkan

De studerande har representation i institutets styrelse. Genom olika utvärderingar kan de påverka innehållet i utbildningen. De deltar också i mottagningskommitténs uttagning av klienter för psykoanalys. De får nu även göra intervjuer med presumtiva klienter.

De studerande kan delta i de vetenskapliga seminarierna som anordnas av föreningen.

För att kunna genomföra utbildningen krävs egen mottagning.

Infrastruktur

Utbildningen och den vetenskapliga seminarieverksamheten bedrivs i föreningens lokaler, centralt i Stockholm. Den kliniska delen av utbildningen genomförs vid de studerandes egna mottagningar. En mindre del av föreningens bibliotek finns i lokalerna i centrala Stockholm. Det huvudsakliga biblioteket finns vid Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek (SPPB) vid Stockholms universitet.

Föreningen är ansluten till SPPB:s databas samt databasen LIBRIS. Föreningen har egen hemsida.

Sammanfattande bedömning

Utbildningen är seriös och omfattande. Många av lärarna som medverkar i utbildningen har hög akademisk kompetens. Även den psykoterapeutiska kompetensen är väl tillgodosedd. De flesta som genomgår utbildningen kommer huvudsakligen att arbeta som handledare eller lärare på andra psykoterapeututbildningar.

Organisationen av utbildningen är tydlig. Lärarna och handledarna träffas regelbundet och alla är engagerade i föreningens kontinuerliga vidareutbildningsverksamhet men ingen av lärarna har undervisning som sin huvudsyssla.

Den långa och gedigna utbildningen överensstämmer dock varken till form eller innehåll med de krav som ställs för de statliga psykoterapeututbildningarna. Bl.a. stämmer inte behörighetskraven med de som tillämpas vid de statliga utbildningarna. Vid antagningen av studerande väger lämpligheten tyngre än övriga teoretiska kvalifikationer. Flertalet av de som antas är legitimerade läkare eller legitimerade psykologer. Även andra personer som bedöms lämpliga som psykoanalytiker antas. Ca hälften av de som börjar utbildningen är legitimerade psykoterapeuter. Det finns varken krav på två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård innan utbildningen startar eller 50 procent arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning under utbildningens gång. De flesta arbetar dock under utbildningstiden vid egen privat mottagning.

Uppsatserna görs först efter utbildningens slut och innehåller till största del fallbeskrivningar med anknytning till psykoanalytisk teoribildning.

Med hänvisning till ovanstående föreslår sakkunniggruppen att ansökan om examensrätt avslås av följande skäl:

- det krävs ej grundläggande psykoterapiutbildning, vilket medför att den blivande psykoterapeuten får för lite inblick i psykiatrisk problematik och kunskap om andra psykoterapiformer,
- det krävs ej två års yrkeserfarenhet inom psykiatrisk vård före utbildningen,
- det saknas krav på att den studerande under utbildningstiden ska ha arbetsuppgifter med psykoterapeutisk inriktning omfattande minst halvtid,
- uppsatsen som genomförs under utbildningen motsvarar ej kraven för tio poäng, ej heller formerna för presentation.

För att uppnå examensrätt måste utbildningsanordnaren ansvara för att utbildningen förändras på ovanstående punkter. Förändringarna ska göras så att de överensstämmer med de kvalitetskrav som framgår av de kriterier som används vid bedömningen.

Därutöver rekommenderar sakkunniggruppen att föreningen

- utformar en etappavgång efter 60 poäng, med ett innehåll som motsvarar den statliga psykoterapeututbildningen,
- breddar innehållet i forskningsavsnittet så att det innehåller såväl kvantitativa som kvalitativa metoder,
- ser över examinationen, även för uppsatsen som ska vara offentlig,
- utser disputerad examinator för hela kursen.

Örebro psykoterapiinstitut

Vid platsbesöket, som ägde rum den 25 januari 1999, deltog från sakkunniggruppen Marianne Cederblad, ordförande, Olav Bengtsson och Bo Sigrell, från referensgruppen Ingegerd Bäcklund samt från Högskoleverket Iréne Häggström.

Organisation och ledning

Institutet startade sin verksamhet 1984 under namnet Sylvander Supervision AB och verksamheten var från början inriktad på handledning och konsultation i psykoterapifrågor. 1988 startade utbildning av psykoterapeuter.

Institutet leds av dess stiftare tillsammans med en rådgivande grupp på tre personer. Två personer sköter ekonomi och administration. Institutet är under successiv uppbyggnad. Det finns för närvarande inte någon formell styrelse eller verkställande ledning. (För att garantera stabilitet och kontinuitet kommer enligt planer den verkställande ledningen och rådgivande gruppen att konstitueras. Handledargruppen kommer att ingå i den blivande ledningsgruppen.)

Nuvarande verksamhet

Vid institutet ges såväl grundläggande psykoterapiutbildning som psykoterapeututbildning samt handledarutbildning om fyra terminer. Den grundläggande psykoterapiutbildningen och psykoterapeututbildningen kan också läsas sammanhängande utan avbrott för mellanliggande praktisk verksamhet. Utbildningen utannonseras ej. Yrkesverksamma tar kontakt med institutet som startar en ny kurs när den pågående avslutats.

Antal studerande på pågående utbildningar:

Grundläggande psykoterapiutbildning	24
Psykoterapeututbildning	19
Handledarutbildning	2

Den pågående psykoterapeututbildningen är den andra som ges vid institutet.

Behörighet och antagning

Det saknas formella behörighetskriterier men enligt ledningens uppgift är det samma behörighetsregler som för den statliga utbildningen. Antagning sker utifrån bedömning av den sökandes meriter samt i vissa fall utifrån personlig kunskap om vederbörandes kompetens. För antagning fordras ett undertecknat avtal från arbetsgivaren om reglering av kursavgift. Muntlig intervju förekommer ej som urvalsinstrument.

Utbildningens inriktning, organisation och omfattning

Utbildningen är psykodynamiskt inriktad enligt modell från den statliga psykoterapeututbildningen.

Undervisningen planeras i den rådgivande gruppen. Mycket planering sker via telefonkontakt mellan ledningen och de enskilda lärarna.

Omfattningen av timantalet för lärarledd teori, handledning och egenterapi överensstämmer med kraven för den statliga psykoterapeututbildningen.

Lärarna träffas ej regelbundet, ej heller lärare och handledarna, men kursledaren har regelbunden kontakt med lärarna. Handledargruppen, som består av fem personer, träffas däremot regelbundet en gång i månaden under hela kurs tiden.

Utbildningen innehåller följande moment:

- *Teori*, som omfattar föreläsningar, seminarier och litteraturstudier. Uppläggningsen av undervisningen styrs till stor del av den enskilda läraren. De flesta av lärarna har undervisningsblock om cirka 20–40 timmar vardera. Undervisningen koncentreras till minst fem timmar per utbildningstillfälle. Integrationen mellan teori och praktik sker i handledningen.
- *Handledning* i grupp om två till fyra studenter. Varje studerande har tre handledningsfall och minst två handledare. Det första handledningsfallet är en barnterapi. Handledningsterapierna inleds alltid med en diagnostisk serie om tre till fem sammanträffanden. Handledningsfallen kommer som regel från den studerandes egna arbetsområden.

- Vetenskapsteori, som innefattar handledning och *uppsatsarbete*. Uppsatsen uppskattas till cirka tio poäng. Uppsatsen handleds (cirka fem timmar per uppsats) och examineras av disputerad lärare. Alla studerande läser varandras uppsatser och en är utvald opponent vid det seminarium där uppsatsen presenteras.
- *Examination* sker fortlöpande genom att ansvarig lärare bedömer om den studerande har inhämtat erforderlig kunskap.

Terapiarbetet bedöms kontinuerligt genom återkommande evalueringar som genomförs av handledare och handledd tillsammans. Den studerande skriver tre terapismammanfattningar samt flera fallsammanfattningar. Handledaren ansvarar för godkännande av det terapeutiska arbetet.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Det finns ej några fast anställda lärare vid institutet utan lärarna hyrs in för olika moment i utbildningen. Fyra regelbundna föreläsare kommer från Stockholm, tre från Göteborg och två från Norge. Flera av dessa är disputerade. Bland lärarna återfinns både legitimerade psykoterapeuter och psykoanalytiker. En docent ansvarar för examinationen av uppsatserna. Examinator för hela utbildningen är ej disputerad.

Samtliga handledare har formell handledarkompetens. Handledaren har en central rådgivande och bedömande funktion och ansvarar för att varje kursdeltagares inlärningsprocess fungerar och understöds.

Det förekommer ej någon kompetensutveckling för lärarna inom institutets regi.

Stabilitet och långsiktighet i verksamheten

Institutet genomför nu sin andra psykoterapeututbildning. Verksamheten startade för drygt tio år sedan och organisationen av verksamheten håller fortfarande på att successivt utvecklas.

Utvärdering och kvalitetssäkring

Regelbundna skriftliga utvärderingar görs efter varje termin. Kursledningen ger därefter muntlig sammanfattning av utvärderingen. Evalueringar görs också under handledningen.

Forskningsanknytning och samarbete med andra organisationer

De studerande får kontakt med den forskning som lärarna från Norge är involverade i. Något organiserat samarbete med andra organisationer sker ej.

Internationalisering

Institutet anlitar föreläsare från bl.a. Norge. I övrigt förekommer ej några internationella kontakter.

Studerandemedverkan

De studerande har ej någon representation i den rådgivande gruppen. På den grundläggande psykoterapiutbildningen finns ett formellt kursråd men på psykoterapeututbildningen finns ej någon formaliserad studerandemedverkan. Informella kontinuerliga diskussioner pågår. Anonyma kursvärderingar förekommer inte. De studerande kan diskutera undervisningens uppläggning i handledargrupperna.

Infrastruktur

Institutet disponerar ej några egna lokaler. Verksamheten är förlagd till olika institutioner i Örebro medan administrationen är förlagd till ledningens gård utanför Örebro. Universitetets bibliotek är tillgängligt för de studerande.

Sammanfattande bedömning

Hela utbildningen, som är löst sammanfogad, styrs centralt av en utbildningsansvarig och ansvarsfördelningen är oklar. Många kompetenta lärare deltar i utbildningen. En brist är dock att lärarna förefaller ha mycket liten kontakt med varandra. Djupet och bredden på utbildningen bestäms av de lärare som rekryteras till olika avsnitt och integrationen mellan de teoretiska momenten samt kontinuiteten i utbildningen blir dålig. Stabiliteten i utbildningen finns i den rådgivande gruppen och handledargruppen.

Sakkunniggruppen anser att utbildningen inte uppfyller kravet på högskolemässighet, såsom det uttrycks i kvalitetskriterierna. Utbildningen har alltför starka brister på samtliga de fyra kriterier som sakkunniggruppen anger som huvudkriterier.

Högskoleverkets yttrande

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Yttrande över ansökningar om rätt att utfärda psykoterapeutexamen

(Remisser 1997-11-04 dnr U97/3537/UH, 1998-10-05 dnr U98/3231, 1998-08-18 dnr U98/2683 UH (delvis), 1996-12-09 dnr U96/3911/UH, 1998-05-04 dnr U98/1653/UH, 1998-06-04 dnr U98/13UH, 1998-06-29 dnr U98-2618-UH 1998-05-04 dnr U98/1807/UH, 1998-06-29 dnr U98/2593/UH, 1998-10-05 dnr U98/3235/UH.

Ärende

Utbildningsdepartementet har anmodat Högskoleverket att yttra sig över ansökningar från enskilda utbildningsanordnare om rätt att utfärda psykoterapeutexamen.

Ansökningarna som har prövats kommer från följande utbildningsanordnare: Centrum för integrativ Psykoterapi, Gestalt-Akademien i Skandinavien, Göteborgs Psykoterapi Institut, SAPU (Stockholms Akademi för psykoterapeututbildning), S:t Lukas, Svenska föreningen för Klinisk och experimentell hypnos, Svenska institutet för holistisk psykoterapi och psykoanalys, Svenska institutet för kognitiv psykoterapi, Svenska psykoanalytiska föreningen samt Örebro Psykoterapiinstitut.

För att biträda Högskoleverket med examensrättsprövningarna har Högskoleverket anlitat en grupp sakkunniga. Gruppen har bestått av professor Marianne Cederblad, avd. för barn- och ungdomspsykiatri, Lunds universitet, adj. professor Siv Boalt Boëthius, Ericastiftelsen, Stockholm, verksamhetschef Olav Bengtsson, Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Norrlands universitetssjukhus, Umeå samt docent Bo Sigrell,

Institutionen för psykoterapi, Karolinska institutet, Stockholm. Marianne Cederblad har varit ordförande i gruppen.

En referensgrupp bestående av docent Ingegerd Bäcklund, Uppsala samt leg. psykolog/leg. psykoterapeut Ene Berglin, Socialstyrelsen har deltagit i gruppens arbete.

Projektansvarig Iréne Häggström, Högskoleverket har varit gruppens sekreterare.

Vid prövningarna har sakkunniggruppen utgått från högskolelag och högskoleförordning samt från den praxis som idag gäller vid de statliga högskolor som har examensrätt för psykoterapeututbildning.

Ansökningar och underlagsmaterial har granskats av de sakkunniga. Kompletterande uppgifter har begärts in. Vid platsbesök hos utbildningsanordnarna har samtal förts med ledning, lärare och studerande. Lokaler och utrustning har besiktigats.

De sakkunniga avgav sitt yttrande till Högskoleverket 1999-05-31. Yttrandet bifogas. Ansvariga för utbildningen har i förväg tagit del av de avsnitt av yttrandet som beskriver verksamheten vid respektive utbildningsanordnare.

De sakkunnigas yttrande

De sakkunniga har i sin bedömning utgått från de kriterier för bedömning av examensrätt som etablerats i samband med tidigare examensrättsprövningar. Vid bedömning av utbildningarna har stor vikt lagts vid handledningen under utbildningen. De sakkunniga anser att den utgör själva kärnverksamheten och att den i sin tur avgör hur den teoretiska kunskapen kan förankras i den kliniska tillämpningen. Handledningen har därför kommit att bli utslagsgivande vid bedömningen.

De sakkunniga avger följande förslag till beslut:

Avslag med anvisning om komplettering inom sex månader

Ansökningarna från SAPU, S:t Lukas (treåriga utbildningen) och Svenska institutet för kognitiv psykoterapi avslås men utbildningsanordnarna ges möjlighet till kompletteringar/förändringar inom sex månader.

De sakkunniga anser att examensrätt ej bör medges för dessa utbildningar på grund av att handledningsmomentet ej uppfyller kraven. Utbildningsanordnarna bedöms dock ha förutsättningar att, inom en given tidsperiod, rätta till de brister som sakkunniggruppen pekar på.

Efter att nödvändiga kompletteringar har lämnats in till Högskoleverket inom sex månader föreslås att dessa granskas av någon eller några från

nuvarande sakkunniggrupp. Om kompletteringen är tillfyllest föreslår sakkunniggruppen att utbildningarna därefter ges examensrätt.

Avslag

För resterande utbildningar föreslår de sakkunniga avslag vid denna prövning. Möjligheter bör finnas för de sökande att återkomma med ansökan om förnyad prövning tidigast ett år efter det att Högskoleverket avgivit sitt yttrande.

Högskoleverkets ställningstagande

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas förslag och beslutar att till regeringen avge yttrande med förslag till beslut enligt ovan.

Om regeringen beslutar i enlighet med Högskoleverkets yttrande anser verket att de studerande som nu går utbildningen ska få dispens för bedömning för psykoterapeutlegitimation i enlighet med vad som för närvarande tillämpas av Socialstyrelsen.

Högskoleverkets uppdrag är att bedöma de olika utbildningarnas kvalitativa nivå för att erhålla examensrätt. Prövningarna är framåtsyftande och får inte leda till att en liten grupp yrkesutövare, som med utgångspunkt i gällande lagar har valt en kostnads- och tidskrävande vidareutbildning till en yrkeslegitimation som efterfrågas i samhället, kan hamna i en svår och oförutsedd situation.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av universitetskanslern efter föredragning av projektansvarig Iréne Häggström i närvaro av t.f. avdelningschef Ragnhild Nitzler.

Sigbrit Franke

Iréne Häggström

Kopia:

Samtliga utbildningsanordnare

De sakkunniga

Högskoleverkets rapportserie

- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Bilagor:
• Bilaga 1: Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
• Bilaga 2: Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1995:1 R
- Grundskollärautbildningen 1995
Högskoleverkets rapportserie 1996:1 R
- Examensrättsprövning – Utbildning i biodynamisk odling
Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R
- Tillsynsrapport – Avgiftsfri utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:3 R
- Examensrättsprövning – Konstnärlig kandidat- och magisterexamen
Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R
- Examensrättsprövning – Kyrkomusikalisk utbildning vid Skändalsinstitutet
Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R
- Kvalitetsarbete vid universitet och högskola
Högskoleverkets rapportserie 1996:6 R
- Vårdutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:7 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1994/95
Högskoleverkets rapportserie 1996:8 R
- Forskarutbildningen inom det språkvetenskapliga området – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1996:9 R
- The National Quality Audit of Higher Education in Sweden
Högskoleverkets rapportserie 1996:10 R
- Avgiftsbelagd utbildning i privat regi – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:11 R
- Kriterier för benämningen universitet – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1996:12 R
- Kvinnor och män i högskolan. Från gymnasium till forskarutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:13 R
- Swedish Universities & University Colleges 1994/95 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1996:14 R
- Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Borås
Högskoleverkets rapportserie 1996:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet
Högskoleverkets rapportserie 1996:17 R
- Examensrättsprövning – Uppföljning av teologisk utbildning
Högskoleverkets rapportserie 1996:18 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping
Högskoleverkets rapportserie 1996:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlstad
Högskoleverkets rapportserie 1996:20 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lärarhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1996:21 R
- Högskoleprovet – Genom elva forskares ögon
Högskoleverkets rapportserie 1996:22 R
- Högskola på Gotland
Högskoleverkets rapportserie 1996:23 R
- Rätt att inrätta professorer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Kalmar, Karlstad, Växjö, Örebro samt Mitthögskolan och Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1996:24 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1994/95 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1996:25 R
- Förslag till meritvärdering ur urval på betyg – Högskoleverkets förslag till meritvärdering av nya och gamla gymnasiebetyg m.m.
Högskoleverkets rapportserie 1996:26 R
- Redovisning vid universitet och högskolor – Rapport till regeringen
Högskoleverkets rapportserie 1996:27 R
- Quality Audit of Uppsala University
Högskoleverkets rapportserie 1996:28 R
- Tillsynsrapport – Förfarande med inaktiva doktorander
Högskoleverkets rapportserie 1996:29 R
- Examensrättsprövning – Prövning av medieutbildningen vid Mediehögskolan i Uppsala
Högskoleverkets rapportserie 1996:30 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid fem lärosäten
Högskoleverkets rapportserie 1997:1 R
- Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:3 R
- Examensrättsprövning – Lärarutbildning vid högskolorna i Borås och Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:4 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Örebro
Högskoleverkets rapportserie 1997:5 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Dalarna
Högskoleverkets rapportserie 1997:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Operahögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1997:7 R
- Kvalitet och förändring
Högskoleverkets rapportserie 1997:8 R
- Rekruteringsmål för kvinnliga professorer – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:9 R
- Examensrättsprövning – Utbildningar vid Södertörns högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:10 R
- Examensrättsprövning – Grundskolläraexamen vid Högskolan i Falun/Borlänge, Högskolan i Jönköping och Högskolan i Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:11 R
- Examensrättsprövning – Utbildningar vid Företagsekonomiska Institutet, Stockholms Musikpedagogiska Institut och Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:12 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby
Högskoleverkets rapportserie 1997:13 R
- Examensrättsprövning – Utbildning i pedagogiskt drama vid tre folkhögskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:14 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Gävle/Sandviken
Högskoleverkets rapportserie 1997:15 R
- Poänggivande uppdragsutbildning i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:16 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:17 R
- Swedish Universities & University Colleges 1995/96 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1997:18 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1995/96 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1997:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mälardalens högskola
Högskoleverkets rapportserie 1997:20 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Danshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungliga Musikhögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:22 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:23 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Halmstad
Högskoleverkets rapportserie 1997:24 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Kalmar
Högskoleverkets rapportserie 1997:25 R
- Kandidat- och magisterexamen vid Kungliga Musikhögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:26 R
- Uppföljning av resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:27 R
- Bilateralt forskningssamarbete med Östeuropa – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:28 R
- Läkarutbildningen i Sverige – hur bra är den?
Bilagor:
• Självvärderingar och extern bedömning
• Vad säger studenterna om läkarutbildningen?
• Vad säger AT-läkare, handledare och examinatorer om läkarutbildningen?
Högskoleverkets rapportserie 1997:29 R
- Apotekarutbildningen vid ytterligare en högskola? – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1997:30 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:31 R
- Gymnasieläraexamen vid Högskolan Dalarna, Luleå tekniska universitet och Mitthögskolan – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Bilagor:
• Vägledning för lärosäten vid bedömning av kvalitetsarbete
• Handledning för bedömare av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:33 R
- Konstnärlig högskoleexamen i konst och design vid fem hantverkskolor – Examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:34 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Konsthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:35 R
- Examensmål för lärarexamina
Högskoleverkets rapportserie 1997:36 R
- Rätt att inrätta professorer – Högskoleverkets prövning av Högskolan i Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Högskolan i Örebro, Idrottshögskolan samt Mitthögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:37 R

- Magisterexamensprövning vid elva högskolor – Examenrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1997:38 R
- Examinationen i högskolan – Slutrapport från Högskoleverkets examinationsprojekt
Högskoleverkets rapportserie 1997:39 R
- Tillväxt och växtvärk – Uppföljning av magisterexamensrätt på medelstora högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:40 R
- Kvalitetsarbete – ett sätt att förbättra verksamhetens kvalitet vid universitet och högskolor. Halvtidsrapport för granskningen av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1997:41 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Tekniska högskolan
Högskoleverkets rapportserie 1997:42 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Stockholms universitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:43 R
- Kvinnor och män i högskolan – från gymnasium till forskarutbildning 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1997:44 R
- Magisterexamen söker identitet
Högskoleverkets rapportserie 1997:45 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Skövde
Högskoleverkets rapportserie 1997:46 R
- Hur står det till med kvaliteten i högskolan?
Högskoleverkets rapportserie 1998:1 R
- De första 20 åren – utvecklingen vid de mindre och medelstora högskolorna sedan 1977
Högskoleverkets rapportserie 1998:2 R
- Quality Audit of Mid-Sweden University College
Högskoleverkets rapportserie 1998:3 R
- Särskilda utbildningsåtgärder – vad blev det av dem? En uppföljningsstudie av vissa särskilda utbildningsåtgärder inom högskolan som finansierats med arbetsmarknadspolitiska medel, enligt regeringens uppdrag.
Högskoleverkets rapportserie 1998:4 R
- "En utmärkt möjlighet att byta karriär"
NTSVUX-satsningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:5 R
- "Bara jag får chansen att få visa vad jag kan"
Satsningen på aspirantutbildningen – vad blev det av den?
Högskoleverkets rapportserie 1998:6 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Karolinska Institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:7 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Högskoleverkets rapportserie 1998:8 R
- Magister- och kandidatexamen i huvudämnen inom vård och omsorg
Högskoleverkets rapportserie 1998:9 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Konstfack
Högskoleverkets rapportserie 1998:10 R
- Högskola i dynamisk utveckling – fyra högskolors förutsättningar att bli universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:11 R
- Kan kiropraktor- och naprapatutbildningar inordnas i den statliga högskolan? En utredning
Högskoleverkets rapportserie 1998:12 R
- Women and men in higher education – from upper secondary to postgraduate training 1986/87–1995/96
Högskoleverkets rapportserie 1998:13 R
- Diakanvetenskap vid Ersta Sköndal högskola – Examenrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1998:14 R
- Värdering & erkännande av utländsk högskoleutbildning, principer och metodik
Högskoleverkets rapportserie 1998:15 R
- Utbildning och forskning för strategisk internationalisering. Redovisning av ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:16 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid SLU
Högskoleverkets rapportserie 1998:17 R
- Sjöbefälsutbildningar i högskolan – En utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1998:18 R
- Sjöbefälsutbildning vid Comet AB – Examenrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 1998:19 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Chalmers tekniska högskola
Högskoleverkets rapportserie 1998:20 R
- Forsatt granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor – Utgångspunkter samt angrepps- och tillvägagångssätt för Högskoleverkets bedömningsarbete
Högskoleverkets rapportserie 1998:21 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Teaterhögskolan i Stockholm
Högskoleverkets rapportserie 1998:22 R
- Årsrapport för universitet & högskolor 1997
Högskoleverkets rapportserie 1998:23 R
- Swedish Universities & University Colleges 1997 – Short Version of Annual Report
Högskoleverkets rapportserie 1998:24 R
- Årsrapport för universitet och högskolor 1997 – Kortversion
Högskoleverkets rapportserie 1998:25 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Göteborgs universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:26 R
- Vetenskapsområden. Bedömning av tre högskolor
Högskoleverkets rapportserie 1998:27 R
- Ny yrkesexamina inom hälso- och sjukvård - ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:28 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Dramatiska institutet
Högskoleverkets rapportserie 1998:29 R
- Lärarytelse vid högskolorna i Karlskrona/Ronneby, Mälardalen, Kristianstad och Södertörn
Högskoleverkets rapportserie 1998:30 R
- Högskolans lokaler – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:31 R
- Tillgodoräkande av kurs – Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:32 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Idrottshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1998:33 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Luleå tekniska universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:34 R
- Ett system för forskningsinformation på Internet (SAFARI) – Ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 1998:35 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Växjö
Högskoleverkets rapportserie 1998:36 R
- En försvarshögskola på väg mot akademien – En bedömning av hur Försvarshögskolans stabsprogram, chefsprogram och totalförsvarsprogram förhåller sig till likartad utbildning inom högskolan vad avser nivå och kvalitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:37 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Umeå universitet
Högskoleverkets rapportserie 1998:38 R
- Rättssäker examination – en tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1998:39 R
- Doktorander från länder utanför Norden och Europeiska unionen
Högskoleverkets rapportserie 1998:40 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Handelshögskolan
Högskoleverkets rapportserie 1999:1 R
- Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Linköpings universitet
Högskoleverkets rapportserie 1999:2 R
- Magisterexamen söker identitet. Del II
Högskoleverkets rapportserie 1999:3 R
- Dimensionering av lärarutbildning – analys inför samråd 1998
Högskoleverkets rapportserie 1999:4 R
- Högskolornas regler och delegeringssystem - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:5 R
- Högskolans ansvar för studenthållsvården - Tillsynsrapport
Högskoleverkets rapportserie 1999:6 R
- Vad hände sedan? Avnämarna på gymnasieskolan och av högskolans grundutbildning
Högskoleverkets rapportserie 1999:7 R
- Arkitektutbildningen – Högskoleverkets utredning och utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 1999:8 R

Rapporter i Högskoleverkets rapportserie
speglar Högskoleverkets officiella inställning.

Högskoleverkets rapportserie 1999:9 R
ISSN 1400-948X
ISRN HSV-R--99/9--SE

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar, tillsyn, internationella frågor och studieinformation. Dessutom ansvarar verket för samordningen av det svenska universitetsdatornätet SUNET.

HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education